

VINERI 16 MAI 2003 • ANUL LIII NR. 20

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

**Pelerinaj
între cinstirea
Maicii Domnului**

CALENDAR ORTODOX

19 mai, luni – Sf. Sfințit Mc. Patrichie; Sf. Mc. Chiriachi; Cuv. Memnon.
20 mai, marți – Sf. Mc. Talaleu și Talasie; Cuv. Marcu Pustnicul.
21 mai, miercuri – (†) Sfinții Mari Împărați întocmai cu Apostolii Constantin și mama sa Elena.
22 mai, joi – Sf. Mc. Vasilisc și Marcel; Sfinții Părinți de la Sino-
dul al II-lea Ecumenic.
23 mai, vineri – Cuv. Mihail Mărturisitorul, Episcopul Sinadei;
Sf. Maria lui Cleopa.
24 mai, sâmbătă – Cuv. Simeon cel din Muntele Minunat; Sf.
Mc. Serapion și Marciana.
25 mai, duminică – † A treia aflare a capului Sfântului Ioan Bote-
zătorul; Sf. Mc. Celestin. Duminica a V-a după Paști (a
Samarinencii).

Citatul săptămânii

„Învățător de oameni înseamnă acel care e gata
oricând să învețe și are despre ce să învețe.”
Nicolae Iorga

AGENDĂ

19 mai

1802 – Napoleon Bonaparte a înființat ordinul „Legiunea de
Onoare”.

1866 – Pentru meritele sale pe câmpurile de luptă din timpul
războiului civil din America, *Gheorghe Pomuț*, emigrant în Sta-
tele Unite, originar din Giula, a fost avansat la gradul de gene-
ral de brigadă.

20 mai

1876 – s-a născut, la Paris, *Paul Menu*, fotograf și operator
de film documentar la București, care a realizat primele filmări
în România.

1916 – s-a născut *Corneliu Coposu*, om politic, președinte al
Partidului Național Țărănesc Creștin-Democrat.

21 mai

1581 – printr-un decret al lui Báthory István, principe al
Transilvaniei și rege al Poloniei, s-a înființat *Universitatea din
Cluj* cu trei facultăți: teologie, filosofie și drept.

1848 – În casa lui Emanuil Gojdu din Budapesta s-au întoc-
mit *două petiții*: „Înștiințare către Românii de legea răsăriteană
neunită” și „Petiția neamului românesc din Ungaria și Banat”.
Acestea sintetizează, ca un veritabil program politic de moment,
revendicările românilor din comitatele Arad, Bihor, Torontal și
Caraș ale timpului.

1880 – s-a născut, la București, poetul și prozatorul *Tudor
Arghezi*.

1964 – a murit, la București, *Tudor Vianu*, filosof al culturii,
estetician, istoric și critic literar, scriitor și poet, memorialist de
talent.

22 mai

1957 – a murit, la București, *George Bacovia*, unul
dintre cei mai mari poeți români, care s-a impus prin
lirica sa simbolistă și preexpresionistă.

23 mai

1871 – s-a născut *Garabet Ibrăileanu*, critic și istoric literar.
1951 – s-a născut marele meșter al șahului *Anatolij Karpov*.

24 mai

1889 – George Coșbuc a publicat în revista *Tribuna poezia*
„*Nunta Zamfirei*”, capodoperă a liricii sale.

25 mai

1687 – s-a stins din viață *Ion Căianu*, cel dintâi care a pus pe
note muzică românească.

1883 – a murit, la Stupca, jud. Suceava, compozito-
rul *Ciprian Porumbescu*.

Întâlnirea miniștrilor informațiilor
din Ungaria și România

În săptămâna trecută, *Kovács Kálmán*, ministrul
telecomunicațiilor și infor-
mațiilor din Ungaria, a
purtat convorbiri la Bucu-
rești cu *Dan Nica*, minis-
trul informațiilor, despre
posibilitățile de colabora-
re ungaro-română mai
strânsă, și anume, diferi-
tele societăți române și
ungare să concureze im-

preună pentru programe-
le de informatică, cerce-
tare și dezvoltare ale Uni-
unii Europene, iar cele
două țări să se sprijine
reciproc în vederea cău-
tării de parteneri unul în
țara celuilalt, în vederea
valorificării posibilităților
comerciale pentru inves-
titorii în informatică și teh-
nică de calcul. Se planifi-

că realizarea unei pagini
web comune, în limbile
maghiară și română.

În realizarea acesteia,
după cum s-a stabilit la
recenta întâlnire de la
București, se va ține cont
și de ajutorul organizații-
lor maghiare din România
și al celor românești din
Ungaria.

- va -

Curs pentru profesori
despre avangarda românească

Recenta ediție a cursu-
lui de perfecționare acre-
ditat pentru profesorii șco-
lilor românești l-a avut ca
invitat pe profesorul *Farkas Jenő* de la Catedra de
română din cadrul Univer-
sității ELTE din Budape-
sta. La cursul organizat de
Centrul Județean de Dez-
voltare Umană și Informa-
tică din Bichișciaba și
Centrul Cultural Român
din Giula, profesorul bu-
dapestan a vorbit despre
curente de avangardă în
cultura română, făcând și
comparații cu cele maghi-
are. Pedagogii au aflat
răspunsuri la întrebări ca,

de exemplu, „cum se ex-
plică faptul că o societate
atât de tradițională, cum
este cea românească, a
dat atâtea oameni valoroși
și însemnați în curente
de avangardă”, precum
au putut face cunoștință și
cu etapele avangardei li-

terare românești. Următo-
rul conferențiar al cursu-
lui de perfecționare pen-
tru profesorii de la școlile
românești va fi *dr. Gheor-
ghe Petrușan*, care va
vorbi despre istoria româ-
nilor din Ungaria.

- va -

Expoziție
românească
în Casa
Naționalităților

Din inițiativa Autogu-
vernării Românești din
sectorul V al Budapestei,
în ziua de 2 mai, la Casa
Naționalităților din Buda-
pesta, a fost deschisă o
expoziție din lucrările ar-
tiștilor plastici *Erica Moț*
(originară din Chitighaz) și
Sajgó Attila. După verni-
saj a fost organizată o
mică recepție. Aceasta
s-a dovedit o bună ocazie
de a discuta, de a sta la
un pahar de vorbă într-un
cerc amical. Expoziția din
Budapesta poate fi vizio-
nată până la 30 mai. Casa
Naționalităților se găsește
în str. Vármegye nr. 19.

Primăria Giulei s-a întâlnit cu
autoguvernările minoritare din oraș

Primăria Giulei i-a pri-
mit recent în oficiul său
pe președinții celor trei
autoguvernări minoritare
locale din oraș. Doamna
dr. Perjési Klára i-a asi-
gurat pe reprezentanții
naționalităților germană,
română și romă că și în
viitor conducerea orașu-
lui Giula se va strădui să
întrețină relații bune și de
colaborare permanentă
cu minoritățile conlocui-
toare. La rândul său, *dr.
Ioan Ciotea*, președinte-

le Autoguvernării Româ-
nești locale din Giula a
subliniat că în orașul bal-
near, deoarece aici își
are sediul și Autoguvernă-
rea pe Țară a Româ-
nilor din Ungaria, deseori
se întâmplă că Oficiul
Primăriei uită de Autogu-
vernarea Românească
locală și în cazul unor
decizii referitoare la co-
munitatea românească
din Giula să nu fie între-
bată și reprezentanța
orașenească.

**Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridi-
că pentru conținutul articolelor publicate în Foia românească aparține autorilor. Foia
românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.**

Pelerinaj întru cinstirea Maicii Domnului

Rugăciuni în fața icoanei Maicii Domnului
din Máriapócs

„Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând...” – cu intonarea acestei cântări s-au apropiat elevii Liceului Românesc din Giula de Máriapócs, locul unde se găsește singura icoană făcătoare de minuni din Ungaria. La răscrucea din hotarul orașelului, ne-a întâmpinat o cruce cu pictură bizantină, la poalele căreia se ruga o femeie. Trecând de aceasta, ni s-a dezvăluit în fața ochilor panorama localității cu o biserică cu două turnuri. Prima stație a pelerinajului organizat de Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria la bisericile greco-catolice din nordul Ungariei a fost la Máriapócs.

Máriapócs

Cel mai renumit loc de pelerinaj în șirul bisericilor greco-catolice din Ungaria este acest orașel cu 2.200 de suflete. Numele localității intră în istorie în anul 1696. Atunci oamenii se rugau acolo într-o mică bi-

sericuță de lemn. Cum ne-a informat un preot care slujește în această biserică, atunci limba bisericească era slava veche, iar majoritatea credincioșilor erau români, ruteni și câțiva sârbi. Icoana Maicii Domnului a fost pictată în 1676 de Csigr László, drept mulțumire pentru retragerea turcilor din această țară. La 4 noiembrie 1696, în timpul Sfintei Liturghii, un țaran a observat că icoana Maicii Domnului, din iconostas a început să lăcrimeze. Spre mirarea tuturor credincioșilor care au văzut această minune, lăcrimarea a ținut fără întrerupere timp de două săptămâni, iar apoi, cu întreruperi, până la 8 decembrie. Documentele vremii atestă că în ultima zi a lăcrimării a fost un ger atât de mare, că în potir a înghețat vinul și apa, dar lacrimile Mariei și atunci s-au vărsat. Acest miracol a fost înregistrat și confirmat de mai mulți oameni de diferite confesiuni.

(Continuare în pag. a 7-a)

Grupul licenților condus de PS Sofronie

După cinci ani de pauză

La Budapesta s-au întâlnit trei miniștri ai culturii

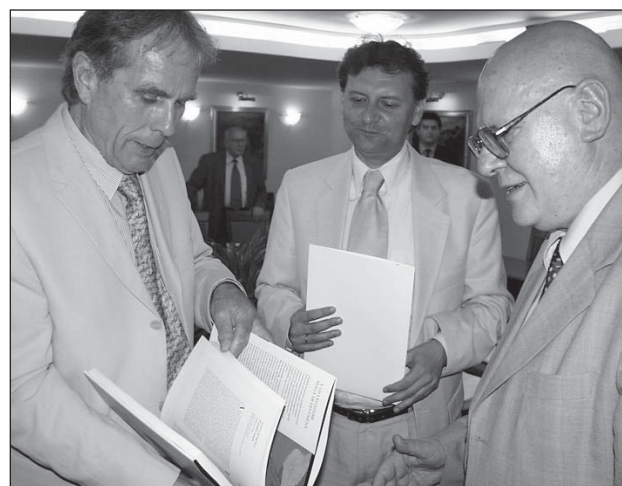
Ministrul culturii și cultelor din România, Răzvan Theodorescu, a efectuat marți, 13 mai, o vizită-fulger la Budapesta, prilej cu care s-a întâlnit cu doi miniștri ai culturii ungare: cu fostul ministru Gőrgy Gábor, care peste câteva zile își încheie mandatul și cu Hiller István, succesorul lui Gőrgy, care în ziua de 19 mai va prelua acest portofoliu. Scurta vizită, dar deosebit de rodnică, cum au apreciat miniștrii în declarațiile făcute la conferința de presă, s-a soldat cu rezultate pozitive.

Discuțiile s-au axat pe câteva probleme principale, precum aspecte ale colaborării în domeniul culturii între Ungaria și România și probleme legate de perspectiva integrării europene a celor două țări. Întâlnirea miniștrilor culturii din cele două țări, care intervine după cinci ani, s-a desfășurat în condiții deosebit de favorabile, la care a fost prezent și Călin Fabian, ambasadorul României la Budapesta. După încheierea întâlnirii, i-am solicitat domnului ministru Răzvan Theodorescu un interviu pentru Foaia românească. – Cum apreciați întâlnirea de azi de la Budapesta?

– A fost o întâlnire, zic eu, bună și pragmatică. Am pus problema noii fundații Gojdu cu patrimoniul său, care trebuie să cuprindă Curțile Gojdu din Budapesta. S-a discutat, sigur în termeni generali și diplomatici, dar s-a acceptat din partea ministrului maghiar că acele Curți Gojdu trebuie să aibă o funcție culturală și educativă. Noi am propus ca acela să fie și sediul viitorului Institut al Parteneriatului Strategic Româno-Ungar. Sigur au mai apărut discuții colaterale, dar acesta a fost elementul de bază. Întâlnirea de azi a fost foarte constructivă. Suntem și obligați să construim împreună. Nu ne putem ascunde prea mult după diverse tertipuri, așa cum s-a făcut în trecut. Suntem pe același drum, Ungaria cu un pas înaintea noastră, noi îi urmăm, și parteneriatul este cuvântul cheie. Și mai este un alt cuvânt-cheie: simbolică. Curțile Gojdu din Budapesta sunt o simbolică, pentru că este o fundație care poartă numele unui om care a însemnat foarte mult în cultura maghiară și în cultura română.

– Înainte de întâlnirile de la Ministerul Culturii ați avut ocazia să vizitați Curțile Gojdu și Capela Ortodoxă Română din Budapesta, și ați putut

vedea că ambele sunt în stare foarte deteriorată. Ce fel de șanse sunt ca într-un timp cât mai scurt să se rezolve această problemă?

Gőrgy Gábor, Hiller István și Răzvan Theodorescu

– Capela mai cere sume importante până la finisarea lucrărilor. Am să propun Guvernului să mai dea sprijin în continuare, dar suma totală este atât de mare că va trebui să găsim și sponsori, va trebui să dea și Biserica. În orice caz, lucrările

directorul Adrian Șimon, suntem mulțumiți că poartă o deosebită grijă acestei comunități românești din Ungaria și, prin noi, ajută diferite activități culturale românești de aici.

Ministrul Răzvan Theodorescu ne-a mai in-

Delegația română în Curtea Gojdu

sunt pe un făgaș bun și eu cred că în trei-patru ani putem să le rezolvăm.

– Am înțeles că următoarea întâlnire de acest nivel va fi în toamnă, deoarece l-ați invitat pe omologul dvs. la București. Întrebarea mea este: când veniți din nou în Ungaria, și dacă atunci plănuți să includeți în vizita dvs. și o întâlnire cu comunitatea românească de aici?

format că personal va avea grijă de soarta monumentului Gojdu, care se găsește de șapte ani la Oradea pentru lucrări de restaurare. Și, fără să facă vreo promisiune de termen, ne-a asigurat că acesta va fi readus și așezat la locul lui de cinste, acolo unde își doarme somnul de veci marele mecena al românilor Emanuil Gojdu.

Eva Iova

Despre colaborarea comercială maghiaro-română la ședința Comisiei de relații externe

Vinerea trecută, la 9 mai, s-a ținut ședința Comisiei de relații externe, informatică și mass-media a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria. Întâlnirea a fost convocată la sediul filialei din Bichișciaba al Camerei de Comerț și Industrie a Ungariei. Membrii comisiei au stabilit pentru discuții următoarele teme: referatul informativ al secțiunii maghiaro-române a Camerei de Comerț și Industrie al Ungariei despre relațiile economice ale celor două țări, respectiv posibilitățile și limitele acestora; darea de seamă a Oficiului AȚRU despre situația actuală a procurării calculatoarelor din fonduri asigurate din partea statului; situația cursului de administratori pentru întreprinderi mixte; diverse.

Primul care a luat cuvântul a fost **Teodor Oros**, președintele secțiunii maghiaro-române a Camerei de Comerț și Industrie, (membru extern al Comisiei financiare și de control a AȚRU), care a prezentat activitatea acestei instituții și, în special, a secțiunii reprezentate de el.

– Camera națională are mai multe secțiuni, care toate au caracter pe țară. Relațiile maghiaro-române sunt foarte intensive. Secțiunea noastră are ca scop principal dezvoltarea colaborării de lângă frontieră. Camera de comerț și industrie reprezintă 45.000 de întreprinderi, dintre care 160 în comerțul și industria română. Noi, în mod direct, putem susține această comunitate numai prin întreprinderile românilor din Ungaria. Mulțumită relațiilor dintre camerele din Ungaria și România, suntem implicați și în munca comisiilor mixte ale

celor două țări. Nu este scopul nostru principal, dar dacă ni se propune vreo inițiativă pentru susținerea întreprinzătorilor români din Ungaria,

Teodor Oros

noi i-am putea ajuta cu infrastructura noastră, cu sistemul nostru de relații, dar dispunem și de niște fonduri financiare. Toate acestea depind și de ofertă. Noi nu facem comerț, ci ne asumăm rolul de mijlocitor.

Camera de comerț și industrie a fost reprezentată la această întâlnire și de **Rák János**, secretarul secțiunii maghiaro-române, care la fel a subliniat succesul colaborării și al relațiilor transfrontaliere. (Pentru cei interesați publicăm și adresa paginii web a camerei: bmkik.ini.hu.)

Discuții la masa rotundă

Tot la acest capitol, **Gheorghe Gros**, președintele Comisiei de relații externe, informatică și mass-media a recomandat cursul de administrator birou, organizat de Fundația Publică pentru Dezvoltarea Întreprinderilor din Județul Bichiș, care asigură personal calificat corespunzător pentru întreprinderile mixte sau românești cu interese comerciale în Ungaria. (Apelul cursului a fost publicat în numărul trecut al *Foii românești*.)

În continuare, **Tiberiu Luhas**, șeful Oficiului AȚRU a vorbit despre sprijinul de 300 de milioane de forinți alocat autogovernărilor pe țară, din partea Ministerului Informaticii, pentru înzestrarea autogovernărilor minoritare cu câte-un calculator. Șeful oficiului a declarat că minoritatea română probabil va fi susținută sută la sută. Tot șeful Oficiului ne-a informat că Colegiul de Informatică și Comunicație al Minorităților plănuiește să sprijine și sfera civilă de naționalitate cu un fond de 300 de milioane de forinți cu același scopuri ca și în cazul autogovernărilor minoritare.

Rita Pățaș

Târg de carte și simpozion la Arad

Ziua Europei, 9 mai, a fost sărbătorită la Arad și prin carte. În perioada 9–10 mai, în piața din fața Primăriei a avut loc Târgul Euroregional de Carte, ediția a doua. Organizatorii acestui eveniment au fost Primăria Arad, Casa de Cultură a Municipiului, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național, Editura „Mirador” și Uniunea Scriitorilor – filiala Arad.

Alături de gazdele arădene au luat parte și reprezentanți ai celor două orașe cu care Aradul este înfrățit: **Ladislau Fuchs**, viceprimar al orașului Zrenjanin și poetul **Gádl Áron** din Giula, de la care am aflat că la ora actuală se lucrează la o antologie comună româno-maghiară. La târgul de carte au expus edituri din Deva, Iași, Timișoara, Cluj, Arad, respectiv din Voivodina și Ungaria.

Prezent pentru a doua oară la acest eveniment, standul Editurii NOI din Giula a cuprins și publicații ale Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria și a Institutului de Cercetări al

Românilor din Ungaria. Din păcate, târgul de carte a fost mai puțin vizitat decât în anul trecut. Cele mai căutate cărți de pe standul românilor din Ungaria au fost volumele „Din istoria comunităților bisericești ortodoxe române din Ungaria” de **Teodor Misaroș** și „Viața și activitatea lui Emanuel Gojdu” de **Maria Berényi**.

Aradul a găzduit în zilele trecute și un alt eveniment legat de minorități. În zilele de 8–9 mai, la Muzeul din Arad a fost organizat cel de-al V-lea Simpozion Internațional de Antropologie Culturală, intitulat „Minoritarul imaginar. Minoritarul real”. Comunitatea românească din Ungaria a fost reprezentată la acest seminar de cercetătoare **Elena Csobai** din Bichișciaba și **Emilia Martin** din Giula. Prima a vorbit despre „Comunitatea românească din Bedeu, analizată prin prisma unui chestionar al Academiei Maghiare”, iar tema celei de-a doua etnografe a fost „Fotografia, ca modalitate de autoidentificare”. -va-

Schimbări în administrația de stat

Președintele țării **Mádl Ferenc** a înmănat în ultimele zile ale lunii aprilie 2003 documentele de numire în funcție a noului secretar de stat **Gulyás Kálmán**, responsabil pentru problemele de culte din cadrul Cancelariei Primului Ministru. Noul demnitar îl urmează în această funcție pe **Szalay István**, care a ieșit la pensie. **Gulyás Kálmán** are pregătire de jurist, a lucrat la Ministerul Muncii, din anul 1996 a condus Serviciul de Coordonare. După denumirea sa, noul secretar de stat a subliniat că consideră deosebit de importante acele biserici, care – de o mie de ani sau poate de și mai mult timp – au avut un rol de consolidare în păstrarea și promovarea identității culturale și naționale.

Ministrul Învățământului

Magyar Bálint a numit, cu data de 15 aprilie 2003, un nou director în fruntea Departamentului pentru învățământul minorităților naționale și etnice din Ungaria. Noua directoare a ministerului de resort este **Ana Oros Simon**, care până acum a deținut funcția de adjunct la acest departament timp de un an, de la schimbarea guvernului, postul de director a fost vacant. **Ana Oros Simon** lucrează la Ministerul Învățământului din anii '70. Doamna **Oros Simon** este originară din Micherechi, a absolvit Liceul N. Bălcescu din Giula și este licențiată la Universitatea ELTE din Budapesta. De numele ei se leagă, printre altele, inițierea și reglementarea asigurării subvențiilor de stat pentru întreținerea școlilor de naționalitate. -ștf-

Turismul româno-ungar în creștere

„Numărul celor ce au intrat în Ungaria a crescut și anul trecut, dar experiența a demonstrat că, pentru turiștii români, Ungaria poate să devină tot mai atractivă prin intermediul unei promovări bine direcționate” – a declarat **Bíró Gáspár**, șeful filialei clujene a Oficiului Ungar de Turism. El a menționat că anul trecut numărul celor ce au venit în Ungaria dinspre România a fost de 5,66 milioane, cu 16,4% mai mult decât în anul 2001. Nu

se cunoaște exact numărul turiștilor, dar solicitările de cazare au crescut cu 11,7%, iar rezervările din hoteluri cu 27,5%. O asemenea creștere a vizitatorilor este demnă de atenție și dacă se ține seama că, la începutul anului trecut, circulația turistică s-a diminuat, din cauza că autoritățile române au luat măsuri severe în privința condițiilor care trebuiau îndeplinite în cazul plecărilor în străinătate – relatează surse din presa ungară.

Paștile Morților în Capitală

La 4 mai, în duminica Sfântului Apostol Toma, credincioșii români din Capitală au sărbătorit Paștile Morților. Cu această ocazie, comunitatea românilor face și pomenirea marelui mecenat al neamului românesc din Ungaria și Transilvania, Emanuil Gojdu. La Capela Ortodoxă Română din Budapesta, după liturghia arhierească, săvârșită de Prea Sfințitul Episcop *Sofronie* și de un sobor de preoți, s-a ținut un parastas comun. La acest eveniment însemnat pentru comu-

nitătea românească din Budapesta a participat *Călin Fabian*, ambasadorul României la Budapesta și secretarul de stat *Szabó Vilmos* de la Oficiul Primului Ministru.

La cimitirul din strada Kerepesi, reprezentanții asociațiilor românești, ca și ceilalți participanți au depus cununi și jerbe de flori pe mormântul familiei marelui mecenat. Festivitatea s-a încheiat cu o masă festivă organizată la restaurantul Zazie.

M. M.

Cuvânt la mormântul lui Gojdu

După slujba de pomenire și depunerea coroanelor de flori, la mormântul familiei Gojdu dr. Maria Berényi, președinta Societății Culturale a Românilor din Budapesta, a evocat un vechi parastas, de acum aproape 100 de ani, în amintirea lui Emanuil Gojdu. Publicăm mai jos un fragment din această vorbire.

Anual, bursierii „Gojdu” și membrii Societății „Petru Maior” din Budapesta, în semn de recunoștință față de creatorul fundației, participau la parastasul ce se organiza la mormântul lui Gojdu în cimitirul Kerepesi. Cu această ocazie, se țineau discursuri și se intona cântecul lui Ciprian Porumbescu *Adusu-mi-am aminte*. Ioța Toboc, un fost bursier al Fundației Gojdu, în ziarul *Drapelul* își reamintește despre atmosfera acestor comemorări și despre alte lucruri:

„(...) Eram student pe primul an (...) Nu-i deci de mirat, că până ce am ajuns la universitate nu m-am avântat la un discurs, ci e de mirat, că deja în a doua lună a vieții mele »universitare« am ajuns să fiu »interpretul« sentimentelor tinerimei române la mormântul lui Gozdsu în cimitirul din Kerepes al Budapestei.

Dar nu e meritul meu. Eram bursier (noi ziceam pe atunci; stipendist) al fundației Gozdsu. Aveam 200 fl. la an. Și s-a introdus deja mai naite obiceiul, că în presarea zilei morților, după ritul catolic, când întregul cimitir se scaldă în flori și lumini, să depună și bursierii acestei fundațiuni o cunună pe mormântul marelui mecenat, iar unul din ei să rostească un discurs cu acest prilej. Bani pentru cunună îi dă fundațiunea, numai discursul trebuie să-l facă studenții.

Și cum pe multe terene e la noi lume întoarsă, așa e și cu acest discurs. În loc de nobilă emulație se îmbulzesc toți ca grecii la temniță. De obicei pe cel mai tânăr cade sarcina acestui discurs. În

loc să vorbească unul din cei mai bătrâni cu măduvă și conținut, ca să aibă cei tineri să experimenteze, tocând la fraze fără conținut, ceea ce reduce foarte mult din valoarea acestui act, care merită mai multă atențiune.

Și apoi încă ceva. Figura lui Gozdsu e îmbrăcată într-o negură deasă. Nime nu și-a luat osteneala a ne da o monografie ca lumea despre acest mare mecenat. Din contra, în public cursează cele mai jenante păreri.

Ce știam eu pe acea vreme despre Gozdsu? Că a lăsat o mare avere ca fundațiune pentru studenți săraci. Dar nici aceasta n-a făcut-o el din îndemn propriu, ci pus la cale de Șaguna. Căci ... și acest căci mă supără rău ... căci Gozdsu toată viața lui n-a fost Român bun, ba a fost chiar renegat. Dacă n-ar fi lăsat averea sa ca fundațiune n-ar fi vorbă bună de spus despre el. Așa însă și-a răscumpărat păcatele vieții prin banii lăsați nației și bisericii.

Cam aceasta e imaginea lui Gozdsu în ochii tinerimei neorientate. Și noi pe atunci toți eram neorientați. Nu știu cum e astăzi, dar pe atunci gândeam cu oarecare genă la acest nume. Nu era deci mirare dacă se lă-

pădau toți de onoarea dubioasă a rosti un discurs de preamărire la adresa unui nume, de care sufletele noastre neprihănite se feriau.

Între asemenea condiții mi-am făcut discursul, primul discurs în 1887 n.n. – M. B.I., copleșit de conștiința că fiecare vorbă ce spun e minciună. Recitind astăzi [1907 n.n. – M. B.] discursul meu de atunci îmi bate sângele în cap de rușinea ignoranței. Am spus despre Gozdsu că s-a născut, a fost fișpan și a murit lăsând o avere ca fundație și am distins între bărbații ce luptă pentru nație și între cei ce ... preferă a aduna bani ca să-i lase nației.

Dacă nu toți contemporanii l-au apreciat după valoare pe Gozdsu e de înțeles, așa se întâmplă cu cei mai mulți bărbați mari, dar că după moartea lui atâția ani să mai stăpânească așa o ignoranță e păcat strigător la cer. În decursul studiilor mele ulterioare asupra trecutului nostru mai apropiat m-am întâlnit des cu figura lui Gozdsu. Ce altă e lumina în care-l văd eu astăzi. Ce idei mari și ce sentimente generoase au stăpânit viața acestui bărbat al nostru!

Ce nedreptate ne facem nouă, când îl considerăm ca renegat. La ce înălțime a stat Gozdsu d.e. în discursul său, cu care a deschis la 1861 ca prim-comite congregația comitatului Carașului. Unde suntem noi astăzi?! Ce concepții mari conțin articolii lui din tinerețe, corespondența lui cu contemporanii, faptele lui mărețe, a căror încheiere firească a fost fundația ce a lăsat-o.

Și noi nu-l știm, nu-l cunoaștem. Depunem de datorie cu genă sufletească cununa pe mormânt la 1 Noiembrie, iar în Dumineca Tomii citim testamentul în catedralele celor trei dieceze, cu ocazia parastasului impus la Congres.”

„Zilele Bisericii Ortodoxe” la Budapesta

Consiliul ecumenic al bisericilor ungare a organizat, la sfârșitul săptămânii trecute, Zilele Bisericii Ortodoxe, manifestare care a fost găzduită de districtul Buda al Bisericii Ortodoxe Sârbe. Evenimentul central al acestei acțiuni care a durat două zile a fost reprezentat de o slujbă organizată sâmbătă la Szentendre, iar duminică liderii bisericilor ortodoxe au participat la

o slujbă de celebrare în capitala ungară. La manifestări a participat și Prea Sfinția Sa Episcopul *Sofronie*, Întăistătorul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. Ideea organizării Zilelor Bisericii Ortodoxe, după modelul Zilelor Protestante, a apărut prima dată în noiembrie 2001, scopul manifestării fiind acela ca opinia publică să realizeze semnificația valorilor Ortodoxiei. - va -

Prelegeri cu proiecții de diapozitive

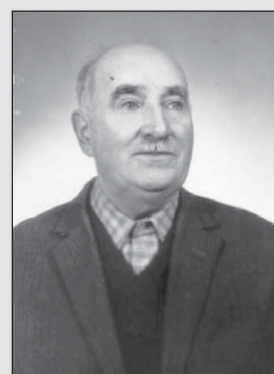
În primele zile ale săptămânii, la 12 și 13 mai, la invitația Ambasadei României de la Budapesta și în organizarea Centrului Cultural al României din strada Izsó au fost ținute două expuneri însoțite de proiecții de diapozitive. Profesorul universitar *dr. Iosif Viehmann* de la Uni-

versitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj a ținut în seara de luni o expunere pe tema „Rezervații naturale din România”, iar în seara următoare a vorbit despre „Universul peșterilor”, ilustrând ambele prelegeri cu imagini proiectate la temă.

E. I.

„Cinstește pe părinții tăi și pe cei bătrâni, că și tu poți fi bătrân”

În ziua de 8 mai 2003 a decedat la Bătaia unuia dintre cei mai vârstnici români, Ilie Gligor Garami, la vârsta venerabilă de 92 de ani. Moartea lui o jelesc copiii, nora și ginerii, nepoții și strănepoții. Familia îndurerată, neamurile

Ilie Gligor Garami
(1910–2003)

și toți cei care l-au cunoscut, iubit și apreciat l-au condus pe ultimul său drum, la cimitirul ortodox din Bătaia, sâmbăta trecută.

Trăgându-se dintr-o familie modestă de țărani din hotarul Cermeiului și al Chitighazului, cel trecut la cele veșnice a fost un exemplu de conduită și de onestie. Muncind o viață întreagă cu sânguință, și-a câștigat prin cinste și omenie stima conlocuitorilor săi. Cu mare dăruire și exemplul personal și-a crescut copiii, pe care i-a

școlit, făurind din ei oameni de aceeași mare integritate morală pe care a avut-o și dânsul.

Călăuzit în toată viața sa de importanța studiului și a cărții, principiul lui de viață a fost în con-

cordanță cu înțelepciunea exprimată de I. Codru-Drăgușanu: „Prețiosul nume de părinte se cuvine unui tată sau unei mame de familie ce știe crește copii... în moralitate perfectă în amoroarea virtuții îi dotează cu toate cunoștințele necesare și n-are alt scop decât a-și face să viseze fericiri în altă lume... Un părinte ce n-ar avea de scop ca acesta, nici n-ar fi demn de numele ce poartă.”

Fie-i țărâna ușoară și pomenirea veșnică!

Un solemn avertisment (Evrei 5:1-8)

1. *Pericolul înghețării creșterii: eterna copilărie.*

Lucrurile enumerate în text ca etape ce trebuie lăsate în urmă alcătuiesc majoritatea subiectelor despre care se predică în Biserică. Este și acesta un semn că ne scaldăm într-o copilărie întârziată și vinovată. Ea explică mulțimea problemelor și pozele care se petrec pretutindeni în adunările creștine. Spre ce vrea Duhul Sfânt să creștem?

Nu trebuie să căutăm prea departe. Pasajul din finalul epistolei ne spune clar: „Dumnezeul păcii, care, prin sângele legământului celui veșnic, a sculat din morți pe Domnul nostru Isus, marele Pastor al oilor, să vă facă desăvârșiți în orice lucru bun, ca să faceți voia Lui, și să lucrați în noi ce Ți este plăcut, prin Isus Cristos” (Evrei 13:20-21).

Dacă veți citi cu atenție, lucrurile enumerate în Evrei 6:1-2 se referă la mântuire. Noi însă trebuie să trecem dincolo de mântuire, și să-L lăsăm pe Dumnezeuul păcii să lucreze acum „în noi” și „prin noi” tot ceea ce Ți este plăcut.

„Aaron” ne-a adus mântuirea, „Melhisedec” vrea să domnească de acum pe noi și să ne ajute să Ți împlinim voia și planurile.

2. *Pericolul opririi la jumătatea drumului: împietrirea.*

Este clar că avertismentul de aici este dat celor ce se joacă cu creștinismul. Toată istoria evreilor a fost o alternanță a eternului ciclu: ascultare, neascultare. Slăbiciunea fundamentală a acestui popor a fost lipsa de staționaritate.

Nu este de mirare că autorul vrea să spună celor care se simt ispitiți să se întoarcă „în inimile lor în Egipt”, că așa ceva nu se mai poate, căci aduce asupra vinovatului pericolul groaznic al împietririi.

Aduceți-vă aminte de istoria lui Faraon. Și el a încercat să repete la nesfârșit acest ciclu: ascultare, neascultare. Care a fost rezultatul? Împietrirea inimii lui i-a atras mânia lui Dumnezeu și în final moartea!

Nu este bine să aplicăm acest text tuturor creștinilor care au păcătuit după momentul mântuirii. Și nu este corect să tragem concluzia că astfel de oameni au săvârșit „păcatul care nu se iartă”. Textul acesta le vorbește evreilor care-L aștep-

STUDIU BIBLIC

Epistola către Evrei

Lecția nr. 6

Pericolul întoarcerii din drum

Scopul lecției este ca credincioșii să înțeleagă tragedia lipsei de creștere și argumentele încrederii în bunăstarea noastră viitoare. În plină demonstrație despre preoție și despre Melhisedec, Duhul Sfânt întrerupe șirul argumentelor pentru a ne da:

- a) un solemn avertisment (5:11-6:8),
- b) o duioasă încurajare (6:9-20).

Cât timp vom trăi pe pământ, în trup vom avea nevoie mereu de această combinație de avertizare și încurajare. Avertismentul este față de pericolul „arestării creșterii” (5:11-6:8), iar încurajarea este bazată pe promisiunea lui Dumnezeu (5:13-15), pe jurământul făcut de Dumnezeu (5:16-18) și pe lucrarea Cristosului proslăvit (5:19-20).

tau de veacuri pe Mesia. El le spune că acel Mesia a venit și e vai de cei ce nu-i rămân credincioși, căutând să alunece iarăși în necredință. Evreii se obișnuiseră să repete jertfa de ispășire în fiecare an. Aveau mieii suficienți pentru aceasta! Autorul le spune că ei nu pot proceda la fel și cu Mesia! El nu poate fi răstignit de fiecare dată când cineva se gândește să o ia de la capăt cu păcatul și cu pocăința.

Încurajarea care urmează imediat după acest avertisment ne arată clar că Duhul Sfânt nu proclamă aici pierzarea veșnică, ci doar arată pericolul lipsei de seriozitate, o caracteristică istorică a evreilor, dar care nu trebuie repetată când este vorba de Isus Cristos – Mesia.

O duioasă încurajare (Evrei 5:9-20)

„Măcar că vorbim astfel, prea iubiților, totuși de la voi așteptăm lucruri mai bune și care însoțesc mântuirea.” Este clar deci că ceea ce s-a spus mai sus „nu însoțește mântuirea”! Cei mântuiți nu trebuie nici să se oprească din creștere, și nici să se împietrească încercând să se întoarcă din drum. Autorul se aștepta de la ei la cu totul altfel de lucruri. Motivul optimismului lui nu este în calitățile lor, ci în lucrarea desăvârșită a Domnului.

Încurajarea aceasta duioasă stă pe temelii de nezguduit: promisiunile lui Dumnezeu (5:13-15), jurământul Lui solemn (5:16-18) și lucrarea Cristosului proslăvit (5:19-20).

Încrederea noastră în Cristos funcționează ca o adevărată „ancoră” pentru suflet. În timpul Bisericii primare, ancora era un simbol foarte popular. În catacombele Romei s-au găsit desenate pe pereți nu mai puțin

de 65 de ancore. Epictet, marele stoic al filosofiei grecești scria că: „Nimeni nu trebuie să-și lege corabia de o singură ancoră sau viața, de o singură nădejde”. Realitatea creștinismului a dovedit însă că stoicul grec a greșit. Creștinii au o singură ancoră: Isus Cristos. Dar ce ancoră!... (Col. 1:5; 1 Tim. 1:1).

Ancora aceasta spirituală funcționează cu totul altfel decât celelalte ancore:

1. Ea este aruncată în sus, spre cer, în vreme ce toate celelalte sunt aruncate în adânc, spre pământ.

2. Ea are menirea să ne facă să mergem înainte, în timp ce toate celelalte trebuiau să ne țină pe loc.

3. Ea este „tare și neclintită” (6:19), nu se poate să se rupă.

Domnul Isus este „înainte mergătorul” nostru care a pătruns deja în Cer, „dincolo de perdeaua dinăuntru” (6:20). Marele Preot din Vechiul Testament nu era un „înainte mergător”, pentru că nimeni nu-l putea urma în Sfânta Sfintelor. Domnul Isus a rupt însă perdeaua dinlăuntru în trupul Său, pe cruce, tocmai pentru ca noi să îl putem urma într-o zi în ceruri.

Dr. H. A. Ironside este de părere că întreaga epistolă către Evrei poate fi rezumată în două expresii simbolice: „dincolo de perdeaua dinlăuntru” (6:20) și „afară din tabără” (13:13). Domnul Isus este acum „dincolo de perdeaua dinlăuntru” ca Mare Preot pentru noi. De aceea noi putem să ne apropiem cu încredere de scau-

nul harului ca să găsim ajutor la vreme de nevoie. Dar noi nu trebuie să rămânem „sfînți în secret”! Noi trebuie să fim gata să ne identificăm public cu Cristos și să fim gata să „ieșim afară din tabără la El, și să suferim ocară Lui”. Evreii creștini cărora le-a fost destinată această scrisoare se aflau înclinați să evite tocmai această confruntare publică pentru a scăpa de rușine. Pentru toți aceia care au pătruns în Cristos „dincolo de perdeaua dinlăuntru” nu este nici o problemă să iasă afară la El, ca să sufere rușinea împreună cu El.

Concluzia acestui pasaj de avertizare este că: cei credincioși trebuie să meargă înainte spre maturizare și că Dumnezeu a făcut tot ce trebuie pentru ca procesul acesta să fie posibil. Dacă însă „nu ne ținem de lucrurile pe care le-am auzit, și suntem depărtați de ele prin abatere și neascultare (Evrei 2:1-4), vom ajunge foarte repede să „ne îndoim de Cuvânt” (Evrei 3:7 - 4:13) și să „ne împietrim inimile” (Evrei 5:11 - 6:20). Cine vrea să fie sigur că nu este dus de valuri, trebuie să se țină strâns de „ancora” credinței, care este Mântuitorul nostru drag: Isus Cristos. Cu o ancoră fixată deja în Cer, ce valuri ale lumii ne-ar mai putea împinge spre pierzare?

(Roboam)

Cinci rugăciuni „periculoase”

În fiecare zi ne rugăm pentru tot felul de trebuințe – de la cele pentru ocrotire sau în interes propriu până la cele îndrăznețe, riscante sau înflăcărâte. Când te-ai rugat ultima oară o rugăciune „periculoasă” – o rugăciune care să pună la încercare credința ta și care să te deschidă față de Dumnezeu așa cum nu ai mai fost niciodată înainte?

Lui Dumnezeu Ți place să audă rugăciuni periculoase – genul acela de rugăciuni care ne ajută să creștem ca creștini. Scriptura este presărată peste tot cu rugăciuni ale credincioșilor care au vrut să se maturizeze în umblarea lor ca creștini. Dacă până acum L-ai ținut pe Dumnezeu la distanță în viața ta de rugăciune, încearcă de astăzi să te rogi una din următoarele rugăciuni „periculoase” – și vezi cum Ți va răspunde Dumnezeu în înțelepciunea Sa.

3. „Încearcă-mă!”

Rugăciunile de genul „încearcă-mă” sunt acelea pe care le rostești atunci când vrei să te maturizezi spiritual, să te întărești. La începuturile Bisericii, credincioșii erau de obicei bătuți, închiși, și, în cele din urmă, aruncați ca hrană leilor în Colosseum. Dar în loc să se roage: „Doamne, îndepărtează de la noi această persecuție”, credincioșii se rugau cu rugăciuni de genul „încearcă-mă”: „Încearcă-ne, Doamne, curajul, încearcă-ne cureaua”. Ca rezultat, Biserica primară a crescut atât spiritual, cât și numeric, în pofida extraordinarei opoziții.

Probabil că nu te confrunți cu opoziții fizice de genul celor pe care le-a avut de înfruntat Biserica primară, dar te simți blocat, oboisit de faptul că nu ajungi nicăieri pe plan spiritual sau relațional. Ai și tu o căsnicie

la fel de dificilă? Trec copiii tăi printr-o perioadă grea și nu ești sigură ce trebuie să faci? Roagă-L pe Dumnezeu să-ți încerce căsnicia, să-ți încerce înțelegerea de părinte, înțelegerea ta spirituală, chiar și curajul de a-L urma pe un drum nou. Ține minte, dacă vrei să te maturizezi, este un lucru potrivit să aduci o astfel de rugăciune înaintea lui Dumnezeu.

Dacă ai întâlnit vreodată un creștin al cărui profunzime a iubirii te-a umilit, al cărui perseverență te-a inspirat, al cărui răbdare te-a provocat sau al cărui tărie de caracter te-a uimit, probabil ai întâlnit un creștin care s-a rugat o rugăciune de genul „încearcă-mă”.

Asemenea tărie de caracter este câștigată numai de aceia care răspund la provocările vieții, rugându-L pe Dumnezeu să-i pună la încercare.

Bill Hybels

Pelerinaj întru cinstirea Maicii Domnului

(Urmare din pag. a 3-a)

Vestea a ajuns destul de repede și la Viena. În 1697, la rugămintea împăratului Leopold I icoana a fost transferată în orașul împărătesc, fiind așezată în Stephansdom. Deci, icoana originală nu se găsește la

zeu...". Apoi, rând pe rând, toți cei 40 de tineri și profesorele lor s-au închinat în fața icoanei Maicii Domnului, despre minunile căreia stau dovadă însemnările pe pietre de marmură și numeroasele donații de bijuterii din aur. După aces-

mai aflat de la Episcopul Keresztes Szilárd.

Liceul și Catedrala din Hajdúdorog

Sediul Episcopiei Greco-catolice se află deci în Nyíregyháza, cu toate că adevăratul centru al acestei Biserici este în localitatea Hajdúdorog, deoarece aici se găsește Catedrala Episcopală. Însă înainte de vizitarea Catedralei, elevii pelerini de la Giula au fost poftiți la o masă gustoasă la Liceul Greco-catolic din Hajdúdorog, unde au putut face cunoștință cu viața școlară și religioasă a tinerilor de acolo, chiar stând de vorbă cu tinerii de la această instituție. Bineînțeles, în același timp și conducătorii școlii din Hajdúdorog și Giula au schimbat păreri, împărțind experiențele proprii. Elevii de acolo se pregăteau tocmai pentru serbarea de rămas bun a absolvenților, dar un profesor și directorul *Leleszi Tibor* ne-au informat că în această instituție se pune un mare accent pe educarea religioasă a tinerilor, asigurându-le totodată numeroase programe extrașcolare, cum ar fi ocupațiile de artă plastică sau cele folclorice.

Ultima stație a pelerinajului a fost Catedrala Episcopală, care, din păcate, nu ni s-a arătat în toată frumusețea ei interioară, fiind în curs de restaurare. După prezentarea bisericii de către parohul locului, ca încheiere a pelerinajului, din nou s-a cântat „Hristos a înviat...”.

Printre cei 40 de elevi ai Liceului Românesc din Giula s-a găsit doar o singură fetiță de religie greco-catolică, toți ceilalți fiind ortodocși, câțiva reformați sau de alte confesiuni. *Janet Jurca* din Bedeu ne-a povestit că ea a fost de foarte multe ori cu bunicii ei în aceste locuri de pelerinaj, dar, după cum ne-a mărturisit ea, „a fost bine să vin acum cu colegii de școală și cu profesorele mele, ca să cunoască și ei mai bine religia mea”.

(Relatarea despre pelerinajul elevilor români la bisericile greco-catolice, organizat de Episcopia Ortodoxă Română de la Giula, o vom continua în numărul următor al Foii românești.)

Eva Iova

La liceul greco-catolic din Hajdúdorog

În catedrala din Hajdúdorog

Cadou oferit Episcopului dr. Keresztes Szilárd

Máriapócs, am mai aflat de la ghidul nostru, care totodată ne-a asigurat însă că numai acum urmează curiozitatea. După transferarea icoanei originale la Viena, au apărut foarte multe copii. Una dintre aceste copii a ajuns din nou la Máriapócs. Dar de atunci nici icoana originală, nici celelalte copii nu au mai lăcrimat niciodată. Însă cea care se găsește și azi în biserica din Máriapócs a lăcrimat prima dată în 1715, iar apoi în anul 1905. Acest fapt a fost confirmat de numeroase persoane religioase și laice.

După aceste evenimente, cea mai însemnată zi din istoria orașului Máriapócs a fost 18 august 1991, când Papa Ioan Paul al II-lea a oficiat în fața acestei icoane făcătoare de minuni o Sfântă Liturghie după ceremonial bizantin în limba maghiară.

După toate cele auzite, copiii români din Giula, împreună cu Prea Sfințitul Episcop Sofronie, directoarea *Maria Gurzău Czeglédi* și profesorele însoțitoare, au cântat în biserica greco-catolică din Máriapócs cântarea „Hristos a înviat” și au rostit rugăciunile „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te...”, „Apărătoare Doamnă...” și „Cuvine-se cu adevărat să te ferim pe tine, Născătoare de Dumne-

te momente de evlavie, oaspeții giulani au fost călăuziți în Casa Peregrinilor, care se găsește vizavi de biserică.

Centrul episcopal al greco-catolicilor

Drumul pelerinilor a continuat în reședința de județ, la Nyíregyháza, unde își are sediul Episcopia Greco-catolică din Ungaria. Acolo am fost primiți de Episcopul dr. *Keresztes Szilárd*, căruia Prea Sfințitul Sofronie i-a dăruit o frumoasă icoană pe sticlă. Episcopul greco-catolic ne-a arătat biblioteca valoroasă cu cărți vechi, o sală de expoziție cu cele mai de preț icoane și obiecte bisericesti (printre care am descoperit și un potir de la Bedeu) și noua capelă, unde elevii seminarului greco-catolic fac rugăciunile lor zilnice. Pelerinii giulani, împreună cu Episcopul lor, s-au rugat și aici, iar din partea gazdelor li s-a înmănat câte-o carte cuprinzând valorile bisericesti greco-catolice din Ungaria. Apoi a urmat vizitarea noii clădiri a Universității Greco-catolice „Sfântul Atanasie” din Nyíregyháza, care din toamna acestui an va fi dată în folosință. Clădirea impozantă, modernă, va fi un adevărat focar al teologiei greco-catolice și al cercetărilor științifice, am

Hirotonire de episcop ortodox român la Nürnberg

Peste 700 de credincioși ortodocși români, veniți din Germania, Austria, Elveția, Suedia, au participat duminică, 11 mai, la Nürnberg, la Biserica Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, la slujba de hirotonire întru episcop vicar a arhimandritului Sofian, oficiată de Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, înconjurat de 12 arhieri și peste 100 de preoți ortodocși români, greci, ruși, sârbi, etiopieni.

Noul episcop, de 33 de ani, care va avea reședința la Berlin, este licențiat în teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă de la Sibiu, după care a studiat în Grecia la Salonic și la Cher în Elveția.

Patriarhul Teoctist i-a îndemnat pe credincioșii din diaspora să se îndrepte spre Biserică și să trăiască în bună înțelegere cu cetățenii țării în care locuiesc. Misiunea preoților din comunitățile din diaspora este foarte grea și anevoioasă, deoarece dacă acasă slujitorii bise-

ricii sunt căutați de credincioși, în străinătate situația se schimbă, a spus Patriarhul Teoctist, amintind că una dintre problemele cele mai grave cu care se confruntă românii ortodocși din străinătate este lipsa locașurilor de cult proprii.

„Patria și Biserica nu au uitat că au niște fii undeva departe. Românii din afara granițelor țării sunt obiectul grijii noastre. (...) Bineînțeles că, trăind aici (în străinătate – n.r.), toți trebuie să vă integrați în spațiul social și cultural al țărilor în care vă aflați. Dar această integrare trebuie făcută nu uitând sau negând identitatea pe care o aveți, ci, dimpotrivă, afirmând-o”, a subliniat înaltul ierarh.

Părintele Patriarh a îndemnat totodată la ecumenism: „Chiar dacă, din păcate, din pricina unor neputințe și păcate omenesti Bisericele creștine nu se bucură deocamdată de deplină comuniune între ele, această comuniune este o dorință a noastră, a tuturor”.

ROMPRES

Câte ceva despre apariția numerelor

Datorită faptului că românii din Ungaria primesc tot mai des donații din România, mulți dintre noi au posibilitatea să ajungă în posesia unor cărți de tot felul, care devin deseori lecturi pasionante.

În trecutul apropiat, făcând un fel de ordine printre numeroasele mele cărți primite din România, am dat de una, care pare a fi o potrivită temă și pentru românii de pe aceste meleaguri. E vorba de cartea profesoarei Florica T. Câmpian, intitulată: **Cum au apărut numerele** (editat în anul 1972).

După constatarea autoarei, cu vreo 2000 de ani în urmă, nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să spună că numărul 3 este un număr întreg. Împerecherea cuvintelor număr și întreg ar fi părut fără sens, fiindcă numai întregii din șirul natural: 1, 2, 3, 4 ... erau considerate drept numere. Adevărat că și pe atunci se foloseau expresii ca 2/3 (două treimi), 11/15 (unsprezece cincisprezecimi), sau $\sqrt{}$ (rădăcină pătrată), dar acestea, deși se exprimau cu ajutorul numerelor întregi, erau considerate ca măriri și nu ca numere. Cu timpul, noțiunea de număr a căpătat un înțeles mult mai larg. Ca să se deosebească de celelalte numere, apărute mai târziu, vechea mulțime a întregilor consecutivi 1, 2, 3, 4, ... a fost numită *șirul natural al numerelor* și azi este necesar să se precizeze dacă e vorba de un număr întreg, de un număr rațional sau de altceva.

Autoarea declară că în cartea sa se va urmări numai povestea numerelor întregi, așa cum au apărut ele, la început, în mintea primilor oameni și cum s-au tot schimbat treptat până au ajuns la forma de acum. Pentru prescurtare, în loc de *număr întreg* se va folosi numai cuvântul *număr*.

Deci, când au apărut numerele? Ca să se poată răspunde la această întrebare, autoarea propune să

se mai pună o întrebare, anume: oare păsările și animalele au noțiunea de număr? La această întrebare autoarea răspunde afirmativ: da, fiindcă dacă li se ia un ou din cuib (când au fost două sau trei), ele își dau seama de asta și părăsesc cuibul; la fel, dacă un pui se rățește, lipsa lui se observă și puiul va fi căutat. Despre câinele ciobănesc, căruia i se încredințează o întreagă turmă, nici nu mai încapе vorbă: el număidecât bagă de seamă lipsa oilor rătăcite.

Așa fiind, nu ne putem îndoi că noțiunea de număr, considerat ca o mulțime de obiecte, trebuie să se fi dezvoltat în oameni încă de pe primele trepte ale evoluției lor, când mai trăiau prin copaci, de-a valma cu maimuțele, de pe când nu-și ridicaseră „capul de jos”, „chemat de soare”, cum scrie poetul Tudor Arghezi.

După ce prea îndepărtății noștri strămoși au coborât din copaci și s-au ascuns prin peșteri, lucrurile pe care le adunau în jurul lor – pietre, rădăcini și fructe, piei, oase, coarne sau dinți, scoici și multe altele – stăteau grămizi-grămizi. Mai târziu, când au început să domesticească păsările și animalele, alte grămizi s-au adunat la cele existente. În aceste condiții, oamenii s-au deprins cu grămizile, mulțimile sau colecțiile tot așa cum s-au deprins cu copacii, cu pământul, cu apa.

(Va urma)

Gheorghe Santău

Perle școlare

La ora de literatură

„Îl înnebunește cu întrebări pe ucigașul soțului ei.” (Baltaagul)

„Fapta cea rea în romanul Baltaagul a fost exact ca în Miorița.” (Baltaagul)

Din lumea muzicii ușoare

NICOLA, reprezentanta României la Eurovision

Povestea pe care vreau să v-o destăinui este cea a unei fete care, dacă ar fi trăit într-adevăr într-o lume a basmelor, ar fi dat cu siguranță un regat pentru un cântec. Avea doar patru-cinci ani când prestațiile ei artistice se desfășurau prin toate colțurile casei și nu numai.

Cânta și dansa în baie, în fața oglinzii din sufragerie sau în troleibuz, și cerea cu insistență ca la acea vârstă să participe la Cerbul de Aur. Tatăl acestei fete nu considera însă că a fi cântăreață este o meserie și încerca din răsuputeri să o abată de la drumul inconștient ales. Însă, pe măsură ce trecea timpul, fetița se dovedea a fi din ce în ce mai îndârjită, încercând să demonstreze că în viață va face numai ceea ce-și dorește.

Studiile ei de canto au continuat astfel în fața radioului, așteptând ca în difuzoarele învechite ale acestuia să se audă piesele cu ABBA, pe care dorea să le învețe. Așteptarea era însă destul de lungă, deoarece aceeași melodie trebuia ascultată de mai multe ori pentru a o înțelege.

Așa au trecut anii și eroina noastră s-a transformat din fetiță în adolescentă. Cam pe atunci norocul i-a surâs pentru prima oară. În liceul în care învăța se căuta o solistă pentru un grup de folk. Cum era timidă, adolescenta nu a îndrăznit să arate ceea ce știe, dar au ajutat-o colegii. A fost ascultată, a trecut proba cu brio și alături de acel grup a câștigat premiul II pe țară la Cântarea României. Au urmat cursurile la școala populară de artă, unde i-a avut ca profesori pe Ionel Tudor și Mihaela Runceanu. Cei doi i-au dat o altă șansă când au format un grup de fete din a cărui componență făcea și ea parte. Pentru acea vreme, trupa era ieșită din comun. Fetele, în număr de patru, se îmbrăcau viu colorat, dansau frenetic și cântau numai live.

La scurt timp însă, a trebuit să renunțe la grup, pentru că a venit pe lume primul copil al personajului din povestea noastră. Avea doar 19 ani când s-a născut Andrei și i-a fost teribil de greu, mai ales că acesta era rodul unei relații din start eșuate.

A luat inițiativa și a format un duet cu una dintre componentele grupului For-

te, pe care l-a numit Adagio. Sub acest nume a cântat în vara lui '87 la Teatrul Constantin Tănase. Iar Andrei era prezent la toate repetițiile și spectacolele, deși avea doar câteva luni. Această perioadă cumplită din viața ei a avut și un apogeu dramatic când, în toamna aceluiași an, i-a murit și mama.

A trebuit însă să-și revină destul de repede din aceste șocuri, trezindu-se în fața unei realități destul de dure: trebuia să-și câștige existența. A început astfel să plece în turnee, cântând în deschiderea unor formații ca Holograf sau Voltaj. Datorită acestor turnee, a căpătat experiență în fața publicului, cu atât mai mult cu cât nu cânta numai live.

Toate acestea până în vara lui 89, când, la Mamaia, l-a cunoscut pe EL. Venise aici cu o trupă făcută ad-hoc numai ca să ajungă la mare și aveau mare nevoie de o solistă. Lui i-au trebuit două săptămâni până să-și ia inima în dinți și să-și trimită un prieten bun ca să-i ofere postul. Ea a acceptat oferta și, totodată, și pe el în viața ei. Între cei doi nu a fost însă o dragoste la prima vedere, ci doar s-au plăcut.

În timp, cunoscându-se mai bine, au început să se placă și să se aprecieze din ce în ce mai mult. Apoi, el a luat inițiativa: căsătoria a survenit la un an și de atunci au rămas împreună.

Între timp a venit Revoluția, spectacolele nu mai mergeau și pentru că trebuiau să trăiască din ceva, cei doi au început să cânte prin baruri, restaurante și discoteci.

Abia în 92 a compus el prima piesă cu care s-au prezentat la selecțiile Eurovision din acel an. Și, deși nu au câștigat nici un premiu, toți cei care au ascultat piesa „Balerina” își aduc aminte cu

mare plăcere de ea. De atunci au fost prezente la toate selecțiile naționale ale Eurovisionului, care coincideau, de altfel, și cu sigurele lor apariții TV.

În 1998, printr-o întâmplare, un CD cu o piesă de-a lor, „Halimah”, a ajuns în mâinile lui Andrei Gheorghe de la ProFM. Acesta i-a remarcat vocea și i-a propus să facă și altceva. Așa s-a născut în anul următor „Cu tălpile goale”, melodie ce s-a bucurat de un succes enorm. Dar apogeul celui an s-a numit „Milioane”, melodie ce a spart toate topurile din acea vreme. A urmat „Turcoaz”, cel de-al doilea album, cu o schimbare de stil, cu piese ceva mai comerciale. Iar apoi muzica românească s-a întâlnit cu perioada numită „manele”, lucru care a determinat-o pe ea să stea puțin deoparte.

În 2002 s-a hotărât să-și reia cariera de acolo unde o lăsase în urmă cu un an și jumătate, încercându-și norocul la preselecțiile Eurovision cu piesa „I do”, în care nu era prea încrezătoare. Surpriza a fost că au ieșit pe primul loc la preselecție și, deși nu s-au clasat decât pe locul cinci la spectacolul propriu-zis, au avut parte de foarte multă promovare, de care aveau nevoie după o pauză atât de lungă.

După un nou eșec de la „Cerbul de Aur”, a fost profund dezamăgită, fiind chiar tentată să părăsească pentru totdeauna scena muzicii ușoare românești. Dar, înainte de aceasta, și-a dorit să facă o ultimă încercare la „Mamaia”, nefiind însă deloc convinsă că se va întâmpla ceva bun acolo. S-au prezentat cu piesa „Lângă mine”, pe care de altfel o țineau de foarte mult timp în sertar, considerând că nu se potrivește stilului ei.

Încă de la primele repetiții, au observat amândoi uimiți ce reacție pozitivă există la cei care ascultau piesa. Iar premiul, locul II la Mamaia, i-a luat chiar pe nepregătite. A urmat, bineînțeles, ploaia de oferte din partea caselor de discuri, iar apoi schimbarea ei de look. Așa s-a transformat imaginea celei pe care o numim Nicola. Căci povestea ei v-am spus-o și pe a celui care îi stă alături, Mihai Alexandru. www.nicola.ro

Roman, poezie și dramă la examenul de română

La 9 mai a început șirul examenelor de bacalaureat la singurul liceu românesc din Ungaria. Vinerea trecută s-a desfășurat examenul în scris la limba și literatura română. Cei 46 de absolvenți ai Liceului „N. Bălcescu” din Giula au avut posibilitatea să aleagă pentru analiză una dintre temele următoare:

1. „Banul e mare putere, el deschide toate ușile și toate legile...” – analiza romanului *Mara* de Ioan Slavici din perspectiva citatului.

2. Sentimentul dragostei adevărate învinge prejudecățile și barierele sociale – poezia de dragoste a lui George Coșbuc (*Dușmancele*, *Numai una*).

3. „Drama Meșterul Manole este un moment al omului în plină înălțare prin

suferință, a sufletului creator din om – este monumentul unei povești de iubire care se perpetuează din veac în veac, prin cântec și pământ, prin freacă și durii și murmurul apelor. O poveste ca niciodată...” (Liviu Rusu) – analiza dra-

mei *Meșterul Manole* de Lucian Blaga.

Examenele în oral vor urma în perioada 17–20 iunie, la care președinții comisiei de bacalaureat vor fi dr. *Máté Ilona* din Bichișciaba și *Petru Cozma* din Székesfehérvár. R. P.

Mândruțau la festivalurile din Oberhausen și Cannes

Între 1–6 mai a.c. s-a desfășurat la Oberhausen Festivalul Internațional al Filmului de Scurt-metraj, unde cel mai nou film al lui *Cornel Mândruțau*, cu titlul „A kis apokrif”, a fost premiat de juriul ecumenic.

Numele regizorului de origine română este cunoscut deja în orașul din Germania, deoarece, cu doi ani în urmă, pelicula „Afta”, un alt film de scurt-metraj de Mândruțau, câștigase marele premiu al acestui festival. Distincția de atunci i-a adus

regizorului un renume pe plan european. Pentru ediția din 2003 Mândruțau a revenit cu filmul „A kis apokrif”, realizare de 5 minute. Pelicula a fost realizată, de fapt, la solicitarea Muzeului de Artă din Viena. Împreună cu alte opt filme ale unor regizori renumiți, creația „A kis apokrif” a fost prezentat în cadrul unei expoziții de co-voare. Cel mai nou scurt metraj al lui Mândruțau este o ficțiune. Protagonistul, un băiat de 7 ani, prin monta-

re este multiplicat pe ecran, parcă ar fi și el însuși o țesătură de covor. Conform speranțelor lui Cornel Mândruțau, s-ar putea ca pelicula să ajungă și în cinematografele din Ungaria, ca „uvertură”, înainte de rula-re filmelor artistice de lung metraj.

Tânărul regizor ne-a mai informat că la Festivalul Internațional de Filme de la Cannes, între 14–25 mai, va fi prezentat în afară de concurs un alt scurt metraj de-al său, filmul de operă „Sfânta Iona a liniei de autobuz numărul 78” (A 78-as Szent Johannája). Este vorba despre episodul filmului-sketch „A venit un autobuz...” (Jött egy busz...), care a fost premiat la Festivalul Filmului Maghiar din anul acesta. Prin publicitatea asigurată de participarea la Cannes, tânărul regizor speră că va afla sponsori și susținători care să-i finanțeze realizarea unor noi episoade ale peliculei „Sfânta Iona a liniei de autobuz numărul 78”. Dacă baza financiară ar fi asigurată, atunci acest film ar putea deveni film artistic de lung metraj. - Viki -

Succesul copiilor din Apateu

În ultima săptămână din luna trecută a fost organizat în hala sporturilor și la Centrul cultural din Biharkeresztes un amplu șir de manifestări cultural-economice sub denumirea de Bihor-Bihor Expo VI. Ampla acțiune s-a desfășurat deci, pentru a șasea oară, cu participarea unor formații, instituții comerciale, întreprinderi, unități productive din România și Ungaria. Un teren larg a fost asigurat și culturii. Iar în acest domeniu au fost organizate și întreceri pentru tineretul

școlar din județele Bihor și Bihor. La concursul „Pământul meu natal – Biherul” au participat și elevii școlii generale din Apateu. Echipa din ciclul inferior, pregătită de învățătoarea *Maria Teberan Dráguly* a obținut locul trei, iar echipa elevilor din ciclul superior, pregătită de profesoara *Papp Éva* a cucerit chiar primul loc. În acest fel, conducerea școlii putea fi mulțumită, iar elevii participanți bucurați de premiile câștigate. Vad Erzsébet directoarea școlii

Concurs de română pentru elevi din școli generale

Ca în fiecare an, și în anul acesta Instituția de Învățământ Public KAOKSZI din Budapesta organizează și concursul de limba și literatura română pentru elevii din clasele 7 și 8. Faza în scris a con-

cursului s-a realizat în luna martie, iar partea orală se va desfășura joia viitoare, la 22 mai, la sediul din Giula al Autoguverării pe Țară a Românilor din Ungaria.

– rita –

„Cupa Prieteniei” la Leucușhaz

Vinerea viitoare, la 23 mai, se va organiza tradiționalul concurs sportiv „Cupa Prieteniei”, de data aceasta la Leucușhaz. Competiția sportivă este organizată în fiecare an de Autoguverarea pe Țară a Românilor din Ungaria, în colaborare cu autoguverarea românească și școala generală din localitatea respectivă. Și în anul acesta organizatorii sunt ajutați de *Gheorghe Santău*, președintele Autoguverării Românești din Leucușhaz și de *Gulyás*

Szabó Géza, directorul școlii.

La „Cupa Prieteniei” s-au înscris elevii școlilor în care se predă limba română, astfel se așteaptă în jur de 400 de participanți la meciurile de fotbal și handbal, cu echipe de fete și băieți. Organizatorii au invitat și delegația școlii generale din Dorobanți, România, localitate cu care Leucușhazul are relații înfrățite.

Șirul competițiilor de o zi întreagă începe dimineața, la ora 9.00. – rip –

„Cupa Prieteniei” moment din ediția 2002

Povești și povestiri la Bichișciaba

Conform tradiției, și în luna mai a acestui an se va desfășura la Bichișciaba concursul de povești. În ziua de sâmbătă, 24 mai, Casa Poveștilor va fi luată în stăpânire de cei mai tineri români din Ungaria, aproape 100 de elevi talentați în ale povestitului de la școlile românești din această țară.

Programul pe țară organizat de Autoguverarea Românească din Ciaba va începe la ora 10.00.

Lucian Blaga, punte între cultura română și maghiară

Astfel a fost calificată creația poetică, dramaturgică și filosofică a lui *Lucian Blaga* (1895–1961). Pe drept cuvânt. Este vorba despre o operă desăvârșită în circuit românesc și internațional, ridicându-l pe Blaga la înălțimea de a fi propus pentru Premiul Nobel. Că nu l-a primit, cu toate că vasta creație l-ar fi predestinat pe deplin, n-a fost vina lui, lucrul se datorează reunirii unor circumstanțe cu totul nefericite și neașteptate.

În acest cadru, Centrul Cultural al României a organizat la 30 aprilie a.c. un preambul și moment festiv de deschidere a celei de a 13-a ediții a Festivalului Internațional „Lucian Blaga”, organizat la începutul lunii mai al fiecărui an de către Societatea Culturală „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, festival organizat și la Chișineu, iar în 1999 finalizat la Paris ca, începând din anul acesta uvertura clujeană să aibă loc anual la Budapesta, introducând acest eveniment într-un circuit și renume internațional și mai larg. Ce bine ar fi, sugerez eu, dacă de la Budapesta același eveniment de deschidere ar trece și pe la Giula, capitala noastră, a românilor din Ungaria.

Oaspeții, interlocutorii participanți – *Doina Cetea*, poetă, secretar literar al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor, *Doina Popa*, directoarea Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj, *Mircea Tomuș*, critic și istoric literar, *Virgil Bulat*, poet și traducător, *Victor Nicolae*, prozator și actor, *Ionuț Tomuș*, publicist – au elogiat nu numai măreția operei poetice a lui Blaga, ci și popularitatea, cunoașterea acesteia în lume, până și în Tailanda sau Republica Populară Chineză, când la câte-un festival participă reprezentanți din 20–25 de țări.

Au urmat apoi momente literare de neuitat, prozatorul actor *Victor Nicolae* oferind un minunat montaj din lirica lui Blaga, iar *Doina Cetea*, *Mircea Oprîță* (director al Centrului) și *Gabriela Matei* (adjunct a Centrului) au recitat din cele mai noi poezii ale lor.

În ce ne privește, un pilon principal al arcului literar amintit îl constituie faptul că opera dramatică a lui Blaga a fost tradusă în mare parte în limba maghiară, având în această variantă mai multe reprezentări decât în românește. A fost talmăcită în maghiară și lirica blagoviană.

Ca dovadă, un volum bilingv (din 2002) publicat de Editura Polis, Cluj, cu titlul „De Profundis” în traducerea lui *Lengyel Ferenc*.

Festivalul de la Cluj continuă la Alba-Iulia, Sebeș, Blaj, Lancrăm, satul de naștere al lui Lucian Blaga. Cu toate evenimentele, unele chiar de anvergură internațională, opera poetului – conform afirmației specialiștilor – încă nu se cunoaște în destulă măsură. În maghiară, de exemplu, opera filosofică se cunoaște doar tangențial. Pornind de la acest punct, la Cluj se va înființa, în curând, Institutul de Studii „Lucian Blaga”, comun cu Universitatea „Babeș-Bolyai”.

Personal aș mai adăuga și unele elemente subiective legate de personalitatea lui Blaga. În primul rând, pe lângă toate calitățile sale literare distinse, Blaga a fost și un eminent diplomat, prestand serviciu în calitate de ambasador, printre alte capitale, la Varșovia și Lisabona. Cunoșteam această împrejurare și puteți să vă închipuiți emoția cu care am sosit în septembrie 1987 în capitala Portugaliei.

O altă curiozitate se leagă de modul cum am reușit să fac cunoștință cu creația lui Blaga în anii studenției mele de la București (1950–1954). Dacă ar fi fost să mă orientez după cursurile din tematica universității, n-aș fi avut nici o șansă. Se știe că după 1945, Blaga a fost dat afară de la Universitate, din Uniunea Scriitorilor, de la Academie. El a scăpat de închisoare (dar nu și de chinul sufletească) numai prin intervenția marele scriitor Mihail Sadoveanu, care în acești ani a îndeplinit mai multe funcții înalte de stat. Asemenea creației lui Arghesi, în acești ani și opera lui Blaga era interzisă. Și noi totuși o citeam, o savuram, timp de noapte, pe furiș, ascunzând aceste cărți sub saltelele noastre. Riscul era mare – dacă prindeau pe cineva cu o astfel de carte, era exmatriculat din toate instituțiile de învățământ superior din România. Cu tot acest risc, și ulterior îmi pare extrem de bine că nu m-am ținut de „linia de conduită politică” de pe atunci, ci, slavă minunațiilor mei colegi români de facultate, precum și unor profesori mai apropiați, mai confidenți, am avut deosebită satisfacție și plăcere să cunosc o excelentă operă, pentru mine inedită, cea a lui Lucian Blaga.

Al. Ardelean

Ridicarea armindenului de 1 Mai la Chitighaz

Armindenul e un simbol al primăverii, al reînvierii naturii. La Chitighaz, de această zi se leagă un obicei frumos, practicat mai ales de tineret. Feciorii satului ridicau la poarta fetelor câte-un „armindeu” frumos împodobit, ca un simbol al dragostei. Obiceiul se trage din vremuri străvechi și cuprinde elemente creștine și păgâne legate de această dată calendaristică. Substratul păgân este legat de mitul fecundității și al prosperării, simbolizat prin creanga sau pomul proaspăt înverzit. Substratul religios este legat de viața lui Iisus, de felul miraculos prin care Pruncul a scăpat de călăii împăratului Irod. Împăratul Irod poruncise ca soldații să ucidă copilul Iisus Hristos. Soldații au semnalat cu o creangă înverzită casa unde trebuia să se săvârșească măcelul. Dar ca prin minune, noaptea oamenii au așezat la toate porțile câte-o creangă verde, astfel călăii nu au putut îndeplini porunca împăratului.

La Chitighaz, ridicarea sau legarea armindenului era făcută de feciori, care, în cete sau individual, tăiau câte-un copăcel tânăr sau o creangă înverzită, le împodobeau și le fixau în cea mai mare taină la poarta casei unde locuia fata îndrăgită. Armindenul se făcea în diferite feluri. Dacă se folosea un pom înalt, acela era despuat de crengi până la vârf, acolo crengile de sus se împodobeau cu flori și panglici. Pomul se fixa (în

Arminden frumos împodobit, în fața unei case din Chitighaz

gropa) înaintea casei, de obicei lângă fereastră. Dacă se folosea numai o creangă înverzită, aceasta, după ce, la fel, era împodobit cu panglici și flori, era fixată de poarta casei.

Armindenul era deseori obiect de invidie și gelozie. Fetele care nu aveau dragut, deci la casa celorla unde nu era, acelea furau câte-un arminden. De aceea, deseori fetele își păzeau până-n zori armindenul. De obicei, dimineața, când se trezeau și vedeau în fața casei câte-un arminden, fetele erau foarte bucuroase, „nealcoșe”. Mergând la biserică sau după-masă, la joc, se mândreau cu armindenul ridicat în cinstea lor. Armindenul era pentru fete un simbol al afecțiunii, un dar al dragostei, dar și un semn

că au devenit „fete mari”. Fetele care nu erau îndrăgite, acelea primeau la stâlpul porții „tori” în loc de arminden, ca un fel de batjocură. După aceea, ridicarea armindenului și toate „aventurile” legate de acesta era o frecventă temă de discuție pentru zilele următoare. Feciorii povesteau cât s-au „luptat”, cât de greu a fost să taie pomul, cum l-au împodobit, cum l-au ridicat.

În zilele noastre, obiceiul și-a pierdut importanța și semnificația primară. Azi ziua de 1 Mai se sărbătorește mai ales prin serbări câmpenești, prin maialuri. Totuși mai sunt la Chitighaz tineri care practică obiceiul străvechi, reînviind atmosfera zilei de arminden de odinioară.

Maria Sarca Zombai

Grupul tinerilor care în ultimii ani practică iarăși vechiul obicei

O româncă din Ungaria, care trăiește în Uniunea Europeană

Numele **Anamariei Brad** este bine cunoscut multor români din Ungaria, deoarece ani de-a rândul a realizat emisiuni în limba română la Radio Seghedin, dar a publicat și în reviste, publicațiile noastre românești. De câțva timp auzim tot mai rar despre această colegă a noastră, care – după ce s-a căsătorit cu **Ștefan Sarca** din Chitighaz – și-a părăsit părinții și colegii, urmându-și soțul în Germania. Anamaria s-a întreținut câteva zile acasă, la Chitighaz, tocmai în preajma referendumului pentru aderarea Ungariei la Uniunea Europeană, deci discuția noastră a avut și multe puncte de actualitate.

– Ce s-a întâmplat cu tine de trei ani de când ai plecat din Chitighaz și din Ungaria?

– Aproape în urmă cu doi ani și jumătate am părăsit Ungaria, satul natal, colegii de la Seghedin și ne-am stabilit provizoriu în Germania. Un an de zile am fost într-un loc asemănător cum e orașul Giula, unde soțul meu, în cadrul unei firme a cântat într-o orchestra. După aceea, soțul a dat un examen de admitere la o academie de muzică foarte bună și renumită atât în Germania, cât și în întreaga Europă sau Statele Unite. Între timp am început și eu să studiez la Paderborn, în apropierea orașelului nostru, Detmold. Acum sunt deja în semestrul trei, la secția de germanistică–comunicare–mass-media și studiez pedagogie. De altfel, cel mai apropiat oraș mai mare este Hanovra, iar spre răsărit Dortmund.

– Te-ai dus atunci în Germania ca o „simplă soție” și ai devenit din om al muncii iarăși studentă. De ce?

– Când am pornit cu soțul pe acest drum, am știut că n-o să ne ajungă doar să lucrăm acolo. Am știut foarte bine că munca pe care am făcut-o acolo a fost o muncă mai puțin plătită și mai puțin atrăgătoare din punct de vedere profesional atât pentru soțul meu, cât și pentru mine. Deci, pe undeva am avut scopul să studiem, ceea ce ne-a și reușit, iar acum suntem foarte fericiți. Și pentru că am avut foarte multe nedumeriri și decepții în timpul studiilor mele de germană la Seghedin, am hotărât să încerc și acolo. Acum mă simt bine la universitate și mi place ceea ce fac. La fiecare specialitate se pare că profesorii sunt mulțumiți cu mine. Din cele nouă semestre mai am șapte, iar dacă reușesc să obțin aici diplomă, voi primi gradul

de magister, ceea ce înseamnă că pot să lucrez ca asistentă la o universitate, iar apoi să promovez în continuare, să fac doctoratul și așa mai departe.

– Ai amintit că atunci când ai fost la Seghedin nu ți-a fost atât de ușor să studiezi germana. Care este diferența dintre

Târg internațional de instrumente muzicale la Frankfurt

studiile superioare în Ungaria și Germania?

– Diferențele sunt foarte mari. În Germania, în momentul când te duci la universitate, ai posibilitatea să faci acești patru ani și jumătate chiar și în nouă ani. Depinde de tine. Poți să studiezi dintr-o specialitate atâtea feluri de cursuri câte vrei, dar poți să faci și din toate trei specialitățile câte una. Sistemul universitar este foarte liberal. Și sistemul de examene este altfel decât în Ungaria. Acolo, la seminare trebuie să ții referate ori în oral, ori să le dai în scris, și atunci ți se semnează carnetul de note. Dacă vrei o notă mai bună trebuie să scrii o lucrare de 15–20 de pagini, profesorul ți-o corectează și ți propune o notă, care, ulterior, poate fi corectată printr-alta mai bună. După doi ani se dă un examen la nivel de bază, după care începe studiul principal.

– Acum și Ungaria se apropie tot mai mult de aderarea la Uniunea Europeană. Tu cunoști bine realitățile din Ungaria și cele din Germania. Ar fi bine, dacă ne-ai împărtăși și nouă câteva experiențe de-ale tale. Ce vom pierde și ce vom câștiga în UE?

– Cred că va fi mai bine dacă Ungaria va intra în Uniunea Europeană. Pe de o parte, este vorba și despre faptul că singura putere mare din lume este America, iar pentru a contrabalansa această putere este necesară o uniune cât mai largă. Noi, adică Ungaria, avem experiențe foarte bune, de exemplu, în domeniul sănătății. Nu degeaba am primit și noi mai de

sunt îngrijorați, de exemplu, în ceea ce privește salariile mici într-un buget tot mai ridicat.

– Statul maghiar va fi nevoit să ridice salariile oamenilor, pentru că există un nivel de trai în țările europene, la care după un anumit timp, trebuie să se ridice și Ungaria. Ungaria nu și poate permite să nu realizeze aceste modificări. Mă uit la prețurile din Ungaria și văd că ele sunt la același nivel ca și în Germania. Deci, dacă prețurile sunt mari, și salariile trebuie ridicate. Aceste lucruri trebuie să se îndeplinească treptat-treptat. Aș mai aminti și micii agricultori care se ocupă ori de cultivarea legumelor ori de creșterea animalelor, pentru că sunt constrânși, chiar siliți. Cei din Uniunea Europeană nu sunt constrânși, fiindcă sunt mai bine plătiți.

– În ce privește viața minoritarului, ce crezi cum se va schimba aprecierea unui român din Ungaria în Uniunea Europeană? Care este viitorul acestor naționalități mici la număr, cum suntem noi aici, în Ungaria?

– Bineînțeles, se vor face mari eforturi pentru a sprijini supraviețuirea acestor grupuri de naționalități. Cred că sfera civilă va primi un rol foarte important. În sfera civilă se vor desfășura toate activitățile, pentru că de exemplu, o autogovernare românească nu este în stare să întrețină o școală ș.a.m.d. Ne place ori nu ne place, după părerea mea aceste organizații nu prea au viitor. Germania, Danemarca de pildă sunt țări, unde profitul are un rol

foarte important. Minoritarii vor trebui să-și desfășoare activitatea în sfera civilă, în cadrul uniunilor sau asociațiilor culturale. Aceștia vor lucra la diferite locuri de muncă, își vor trăi viața lor civilă, și dincolo de asta vor desfășura o activitate culturală în cadrul unei asociații.

– După experiența ta, sfera civilă are o pondere mai mare în străinătate, decât în Ungaria?

– Mult mai mare. Pentru sprijin financiar trebuie concurat, banii nu se dau numai așa, din oficiu. Iar pentru a obține aceste fonduri trebuie depusă o muncă de calitate.

– Mult se discută despre faptul că odată cu intrarea în UE nu va mai fi suficient să știi doar o singură limbă, ci va trebui să știi o limbă internațională (engleză, franceză sau germană) și încă o limbă a unei țări străine. Cu maghiara și româna nu avem probleme, decât că va trebui să știm și o limbă de mare circulație. Care este situația în sistemul de învățământ din Occident?

– Bineînțeles, germana se vorbește de mai multe popoare și este o limbă de mare circulație în Europa. Neamțul ar putea să zică „bine, mersi, eu o duc bine, pentru că știu această limbă”, dar nu este așa. A doua limbă care se învață în școli este engleza, apoi franceza, italiana, spaniola etc. Până ce copilul termină cu școala știe cel puțin încă două limbi străine. Ceea ce este foarte important și frumos în acest sistem de educație, copilul începe foarte timpuriu să învețe o limbă străină, și pe când ajunge în clasa a opta, îl citește, de exemplu, pe Shakespeare în engleză sau pe Moliere în franceză. În același timp, el primește o imagine generală despre Anglia, despre Franța în limba țării pe care o învață. Nu știu dacă e bine sau nu, aici se pune un accent foarte mare pe istoria, literatura și geografia proprie. Ani de-a rândul copiii de acolo învață doar despre Germania. Iar când învață o limbă străină, face cunoștință și cu altă țară, cunoștință care este foarte amănunțită și folositoare.

Eva Iova

Tablă comemorativă la izvorul Dunării din Donaueschingen

Dimensiunea religioasă a poeziei românești

Privirea omului spre cer și spre pământul care i-a fost dat să-l locuiască a născut și întrebări: cine este el, omul? De unde vine și încotro se îndreaptă? Cine și ce rost i-a dat creatorul ființei gânditoare cu nume de om? Continuăm să trăim și să ne întrebăm, amânând răspunsul acestor întrebări de pe un secol pe altul, de la o generație la alta. Și totuși, o parte din răspunsuri ne dau filosofii, preoții, poeții.

Platon, într-unul din dialogurile sale, *Timaios*, vede creația dintâi a Demiurgului ca expresie a bunătății și perfecțiunii: „El era bun, iar în cel bun nu poate apărea nici o invidie, niciodată, față de nimic. Fiind deci lipsit de invidie, el a vrut ca totul să fie cât mai asemănător cu sine.” Părinții Bisericii (Clement Alexandrinul, Sf. Vasile cel Mare, Origen) au găsit în Platon fundamentul Creatorului, în tripla sa ipostază: Demiurgul – Tatăl, Binele sub care așează creația – Fiul, voința și intelectul – Spiritul Sfânt. Căci ceea ce a pus în creație Demiurgul („a zidit universul punând spiritul în suflet și sufletul în trup”), urma ca aceasta, creația, să oglindească bunătatea și frumusețea cu care era înzestrată ființa sa, intelect creator, trup frumos și perfect, suflet bun. Omul, scotit ca „icoană” a lui Dumnezeu, are sentimentul înălțării, al trăirii și bucuriei, ca semn al dumnezeirii: „O dată ce a văzut că universul se mișcă și este viu, născut ca sfânt lăcaș al zeilor nemuritori, tatăl care l-a zămislit a fost cuprins de încântare și, bucurându-se, s-a gândit cum să-l facă și mai asemănător modelului lui.” Această asemănare a omului cu Divinul este **prima fundamentare filosofică a religiei**.

Sentimentul că omul nu este singur, nici părăsit de Creator s-a alimentat în creștinism prin Isus. Trăitor printre oameni, suferind alături de ei și în fiecare, Isus a dat omului sentimentul trăirii religiei. Isus e icoana umană a lui Dumnezeu pe pământ. De aceea, în plin creștinism, mai puțin se filosofează despre divin și religie, și mai mult se trăiește în religie. Ceea ce în filosofie fusese gândire a divinului, în umanitate e substanță a lui. Prin Isus, Dumnezeu își transferă fi-

ința în om, îl recuperează drept creație a divinului. A trăi și a simți sentimentul religios prin Isus – Fiul înseamnă a locui în divin. Privirii spre cer, pentru căutarea Creatorului, îi corespunde acum privirea spre pământ, pentru recuperarea

Sfânta Treime, icoană de Andrei Rubliov

lui Isus. Prin Fiul Cerului și al Pământului, trupul omului se încarcă de divinitate, de Sufletul Lumii. De aici derivă și sentimentele noastre: iubire, durere, bucurie, entuziasm, extaz. Asistăm, așadar, la o **fundamentare umană a religiei**, ca normă existențială a vieții omului.

Umanitatea n-a fost părăsită de divin. Poeții au apărut în chip de soli și mesageri ai divinității. Între gândirea divinului și trăirea lui, **poetul-profet** rămâne cea mai frumoasă creație a acestuia. **Poeta religiosus**, purtător al Cântecului Lumii are câte ceva din intelectul, sufletul și trupul cu care l-a înzestrat creatorul. Isus – Fiul își face simțită prezența în lume prin acești cântăreți cu har divin. Întrebările filosofilor, sentimentele și stările umanității strunesc corzile de liră ale poetului religios. Literatura română primește harul cântului spre divin, în marele cor al umanității, prin poarta poeziei. Poate că nici un alt sentiment uman trecător, nu i-a dat omului bucuria înălțării spre cer, entuziasmul nemuririi și credința că el omul nu este singur în acest cos-

mos, decât sentimentul religios. Cuvântul cel de început al Creatorului (*la-nceput a fost Cuvântul*) peste care suflă harul divin al sufletului Fiului, se regăsesc topite în ființa poetului religios, ceea ce face ca anumite poezii din lirica românească se

„Din pulberea de floare / cernută peste tânărul ei trup / fecioara Maria a legat rod ca un pom.” Blaga (*Bunavestire*).

Un alt moment important din *reprezentarea poetică a lui Isus este cel al suferinței pământene și al răstignirii*. Cunoscuta poezie a lui V. Voiculescu, *În grădina Ghetsemani* exprimă zădărniciul lăuntric al lui Isus, drama sa în raport cu umanitatea pe de o parte, dar și cu Divinitatea pe de cealaltă parte, o dramă cu puternice accente umane. Destinul său ajuns în pragul răstignirii este destinul unei hotărâri supreme a divinului. Prin moarte, purificarea are un dublu efect: lepădarea de sine și lepădarea de lume. Fie că este în momentul nașterii, fie în cel al sfârșitului existenței sale umane, Isus este în viziunea poezilor noștri o prezență familiară în umanitate. Existența lui primește accente umane prin relațiile sociale pe care le stabilește cu semenii săi. La N. Crainic, în *Cântece evanghelice* sau la V. Voiculescu în *Isus pe ape*, eroul biblic este văzut în acțiune: umblă, vorbește, sare în ajutor, tămăduiește, împarte daruri. Poate că în această viziune a lui Isus umanul vede și Lucian Blaga proiecția chipului său în imaginea grâului cristologic. Pe aceeași idee și N. Crainic în poezia *Isus prin grâu* urmărește eroul divin asimilat bogăției câmpului. Grâul este văzut ca hrană și împărtașanie în *Cina cea de taină*. „Eu părea că merg în ceata / De ucenici și ucenice / Și sfărâmam și eu pentru cină / cu palmele amândouă spice” N. Crainic (*Isus prin grâu*).

O altă imagine de esență religioasă asimilată în poezia românească este cea a *relației omului cu Divinitatea*. Multe din poeme poartă titlul *Rugăciune*. De la M. Eminescu, P. Cerna, N. Crainic, L. Blaga, T. Arghezi, până la *Psalmii* lui Șt. Aug. Doinaș, *Rugăciunea* devine o formă prin care poetul invocă divinitatea să-și facă simțită prezența cât mai aproape de uman. Dacă în cazul lui Isus prezența sa a putut fi umanizată, în cazul Divinității supreme prezența acesteia este imaginată, ghicită, bănuită. De aceea, tonul Rugăciunilor la acești

poeți capătă uneori accentul și ritmul de Psalmi. Rugăciunile exprimă și trepte ale căutării Divinității. În absența divinului pe pământ omenirea se simte singură și părăsită: „Tare sunt singur Doamne, și pieziș, / Copac pribeag uitat în câmpie cu fruct amar și cu frunziș țepos și aspru-n îndârjire vie.” Poezia lui N. Crainic, *Lumânările*, exprimă sub forma rugăciunii dorința poetului ca Divinitatea să-și reverse întreaga lumină și dragoste asupra umanității.

Legătura dintre cer și pământ, oameni – Divinitate, se face în viziunea poetică prin intermediul mesagerilor Cerului – îngerii. Ca figură poetică poartă semnele unei umanizări până la degradare. La V. Voiculescu în poemele *L-am lăsat de-a trecut, Îngerul din odaie și Îngerii Nădejdi* din *Poeme cu înger*, portretul icoană al acestui sol divin este imaginea unui om supus sfârșitului. „Avea hlamida ruptă și-o aripă beteagă / Cu sfărcurile boante și pene zdrențuite / Zăcea grozav de palid, sleit și fără vlagă / Și-ncet scâncea în somnu-i cu vise chinuite.” Aceeași degradare și același sentiment al sfârșitului are și îngerul lui R. Gyr din poezia *Vizita*. În chip de muribund acest înger duce povara unui plâns cosmic: „Pe obrajii lui de straniu Dumnezeu, o boală grea părea că se răsfrânge și mi-a căzut în brațe plin de sânge și toată noaptea a plâns la capul meu”.

Odată cu intrarea religiei în spațiul poeziei, apare al treilea fenomen, cel al **fundamentării poetice**, deoarece poetul, întors cu o privire spre cer, duce în poezie bucuria și suferința umanității ca mesager al lui Isus-omul.

Se poate contura, în cele trei dimensiuni pe care le-am prezentat, triada din sfânta scriptură: **Dumnezeu-Tatăl** construit în spațiul filozofiei, **Isus-Fiul** născut și trăit în spațiul umanității și **Spiritul Sfânt** în imaginea poetului. Ultimul, intermediar între cer și pământ, este poetul cu gândirea demiurgului, a creatorului și omul cu stările, suferințele, bucuriile iubirii lui Isus.

Prof. Elena Munteanu,
Baia Mare

Povestiri românești

Cizmile pă opinci (Snoavă moldovenească)

O fost odată ca niciodată, pă timpurile vechi, când nu ierau ca astăzi mașini, trenuri, fel dă fel dă lucruri înlesnicioase cu care făceau uoamenii cărașie. Atuncea transporturile să făceau numa cu boii. (Chiar io am pomenit, când vineu uoamenii cu carăle-ncărcate cu lemne dă la satu mneiu până-n București, vindeu lemnele și cum-părau mălai și altceva și mergeau iar la munte.)

Iera on uom străjnic. Boi buni la căruță, încălțat bine iel, cizme-n picioare, nu iera niciodată ud. Mergea pă drum în căruță, n-avea grije iel dă nimic, boii mergeau singuri. Însă boii lui ierau cam bătrâni. Iel să gândise ca să-i schimbe, să-ș cum-pere alții mai tineri. Mergând iel așa pă drum, să-ntâlnește-n călătorie cu al' cetățean, cu boi tineri, cu junci, cam nă-nvâțat oleacă. Acolo la o dijugătoare, unde iei au dijugat, unde-au făcut conacu pentru iei, pentru boi – cum fac sătenii, poate ctiar și astăzi, – au stat dă voarbă amândoi. Unu una, ălalt alta...

– Măi frate, – zice, – ia, uite-așa, io am doi boi buni, însă sint cam bătrâni boii mnei, în trebe să-i schimb.

– Măi, – zice, – dacă ne-ntelejem, uită ce: Ți dau io juncii și-m dai mie boii. Așa! Da' mai dai tu ceva, mai dai nu știu ce, nu tumna cap pă cap.

– Bine, mă!

S-or întăles iei că va da uomu boii, și să mai dea o sută dă lei și doauă litre dă vin și să ia juncii. Gata! Zis

și făcut. O făcut și aldămașu, o dat și suta, și o luat și juncii. Ia juncii dă la ăla și-i mută la proțapu lui, și ăla-ș ia boii și gata.

– Da' – zice, – uite ce-i, măi frate – zice. – Îm dai și cizmele – zice, – că uită, cizmele-s grele – zice, – tu mai mergi oleacă și pă jos cu juncii, nu știu ce, și-ț dau io opin-cile.

Ce să vedeț, fraților? Opincele ierau d-ălea dă vacă și îngăurite, numa gă-uri, umbla apa pă inde nu-ț puteai inchipui. Bietu om, săracu.

Ala numadicat să pune în căruță, înjugă boii și s-apucă dă vale. Și alalt înjugă și iel juncii s-apucă și iel cătă casă. Juncii nu mergeau pă drum, beli-i-ar lupii! Din șant în șant! Bietu om, învățat să meargă în codirlă, doar să comande „cea! – hăit!” nu știu ce, nu mai iera rost. Dacă l-o vâ-zut ăla, i-o spus:

– Îi mai iei dă sfoară – zice, – nu merg iei singuri.

S-o dat jos și i-o lua' dă sfoară. Mergea pîn lacuri, pîn apă... Opincile? Intra apa în iele, noroi, îl umplusese juncii di noroi. Și-n cap iera plin di noroi.

Cîn' s-o dus acasă și l-o văzut femiia întrând pă poartă cu niște junci așa mititei, pă iel, cu opincile alea sparte, nu știu ce, plin di noroi, în fine. Îl ia oleacă femiia la zor.

– Lasă-mă, femiie, că-ț povestesc mai târziu – zice.

Gata! dejugă și intră-n casă. Începe a-l întreba, a-l lua la zor:

– Ce-ai făcut? – zice.

– Uite-așa ș-așa. În dijugătura cutare, m-am aflat cu on hoț, m-o păcălit. O fi juncii cum or fi, da' nu-s învățat di loc. Ce să fac? Unde să mă duc, că nu-l mai găsesc p-ăla.

Bietu uom, săracu, o venit sara, s-o culcat în pat, însă nu i să-nchideu uochii. Nu-i vinea să doarmă dă greșala care-o făcuse iel! Și-n timpu ăsta femiia durmea în al' pat. Iel în pat singur să căia și să văieta. Zice:

– Doamne, Doamne, – zice, –

Amărât ie uomu, Doamne,

Cîn' să culcă și n-adoarme.

Da femiia din patu ăla-lalt numadicat s-o ridicat și i-o spus, zice:

– Amărât ai fost atunci, Când ai dat boii pă junci și cizmele pă opinci.

Ardă-te focu să te ardă, prostu uoamenilor!

Apoi ce-o fi mai făcut, Dumnezo știe, că io n-am mai dat pă la iei.

(După prelucrarea lui Ovidiu Birlea)

Aneecdote săcuiești

On ficior săcui, pă care tată-so l-o iubit tare, o vrut să ieie dă nevastă o fată, dăspră care tăt satu numa dă rău vorbe. Tată-so s-o întristat și i s-o împotrivit. Dăspră treaba asta o auzit și on preten d-a ficiorului care, vrându-i binele, l-o sfătiut și iel:

– Ie-ț gându dă la fata aceie, că cu aceie nu-i pute trăi bine, apu nici pă tată-to nu li-i amări.

– U-o-i și lăsa io zo, nu u-o-i lua, – io răspuns ficioru, – că mai bine mă spânzur decât să-l amărăsc pă tata!

On săcui își ocărește hortacu:

– Dîrce bei așe dă mult dă astăz-mâne-i rămâne culduș?

– Dă amărât beu io zo, – s-o ponoslit ista. – Îs amărât că n-am prunc.

La anu, nevastă-sa i-o născut on pruncaș, da' săcuii nost s-o dat să beie și mai mult.

– Da'-amu dîrce bei? – l-o ntrebat iară hortacu-so.

– Amu dă bucuriie, – i-o zis ista, – amu în pare bine că și io am on pruncaș.

On săcui băutor și îndatorat să sfădește cu crâjmarășu, că nu-i dă vin pă crezământ, spunându-i:

– Așe te uită la mine că nu-s io on om picat, pă cum gân-dești, nu mă duc io la nime pântru o sută-doauă dă forin!

– Te cred, zo, că nu meri, – îi răspunde crâjmarășu, – dăuarece știi tu bine că nime nu-ț mai dă împrumut nici on filer!

După ce on țigan s-o mutat dă la oraș la sat, on om l-o întrebat:

– Măi țigane, tu dîrce te-ai mutat aice din orașu acela mândru.

– D-aceie că nu m-am putut învăța cu apa dă la oraș, – s-o apărat țiganu.

– Cum așe? – îl mai sicie ista, – că doară și orașenii trăiesc cu apă d-acie.

– Așe, zo, – vine răspunsu, – numa că îi mai nante să satură dă mâncare și numa apoi beu, în vreme ce io dă trii zile n-am mâncat nimica.

Am citit că...

După cum ne putem da sama, nici în anu aista n-om ave primăvară adevărată, dăuarece, dup-o iarnă rece și crîncenă, așe dă iute s-o așezat păstă noi căldura asta mare, dă numa să mîrîă omu dă recurdurile dă căldură dăspră care putem citi și auzi la radio și la televizor. Apu tă' cam așe, tată lume ști cum că, atunci când căldura vine pre dăvreme și fără dă ploi, bucatele ajung în pericol, da' nu pre putem scăpa nici d-o mulțime dă năcazuri pricinuite dă secetă. Vă amintesc o pildă.

Am on hortac din prunciie. Din asta să-nțăleje că-i voarbă d-on bătrân dă vrăsta me. Iel îi ultimu păcurar în sat. Nu-i mare turma lui dă uăi, dăuarece, pă cum trec anii, și puterile lui scad, așe că să mulțamește cu o turmuță dă vo cinsprăzece-doauăzeci dă mame și vo doi-trii berbeci, – nu „ca în vreme lui”, când turma lui o fo' ce mai mare nu numa în sat, ce și în împrejurime. Nu pre i să merită să fână uăi, da' iel înt-asta o crescut, înt-asta ș-o petrecut viața, înt-asta vre să-ș petreacă și zilele cu care l-a mai aldui Dumnezo. Așe-s vorbile lui.

No-amu, Ștefane lu' Trifoiu, adecate hotracu-mneiu, în tătă primăvara ieșe cu turma lui la pășunat în pusta dă la marjine hotarului nost, acolo are o colibuță, d-aco-lo numa o dată pă săptămână vine acasă să-ș ducă dă mâncare și ce-i treabă, da' nu vine cu brânca goală: atăta caș și brânză aduce, cătă poate așeza pă bițicli. Apu când

vine, tădauna să bagă și pă la mine, și să mai vorbim căte-o voarbă-doauă, da' și să ne aducă și nouă dă cașu lui vestit.

Așe s-o-ntâmplat asta și sămbăta trecută. Am vorovit cât am vorovit, pântră aște io i-am plătit cașu, da' când o băgat banii-n budelarăș, i-o picat în brîncă și năște chipuri, pă care mi le-o și arătat: înt-on loc îi întipuit cum tunde o uaie, înt-altu-l vād cum i-i să pune-n grumaz o medalie, înt-a triile-i întipuit cu năște tănări năcunoscuț. Bine-nțăles că l-am întrebat io că inde și cu ce prilej s-or făcut tipurile pă care mi le-o arătat, da', în loc dă răspuns, mi-o scos din jeb o doască dînt-on uișag, mi u-o dat s-o citeșc, zicând că am vreme s-o citeșc până pă la trii ceasuri, când a mere napoi la pustă. Cu asta s-o și pus pă bițicli și s-o dus în treaba lui.

Io, curios fiind, căci m-am aflat uătelarii, m-am cokat on loc mai răcāros, apoi m-am și pus la citite. Adecate, încă din titlu înțăleg io cum că la Ciaba o fost ceva întrecere dă tuns dă uăi. Din cilelalte înțăleg cum că la întrecere asta s-or prezentat vo triizăci dă păcurari, p-întră care și Ștefane nost, care o câștigat păstă șesăzăci dă ani. „Bravo ție!” – m-o trecut pîn cap voarba dascălului nost dă cândva, – apoi mi-am văzut și io dă treabă, cu gându cum că cu voarba sata i-o-i gratula când ne-om întâlni sămbăta ce vine...

Vă dorește sănătate cât mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Glume

Junerele aduce acasă doi pepeni și spune cătă soacră-sa:

– Soacră dragă, te-am auzit ieri spunând că ai da o jumătate din viață pântru on pepene. Iacă, ț-am adus doi!

♦ ♦ ♦

– Domnule director, am auzit că la circu pă care-l conduceț cotaț îmlânzători dă lei.

– Cam așe. Da' amu numa pântru zuua dă mâne, că pă astăz postu-i ocupat.

♦ ♦ ♦

Ce faci atunci când doctoru Ți spune că ț-or mai rămas trii zile dă trăit?...

– Te duci și le petreci cu soacră-ta și or fi cile mai lunji zile din viața ta...

♦ ♦ ♦

– Scumpa me, mă-nteresază dîr' ce te-ai dăspărfit cu atăta grabă. Îs sigur că n-o fost vina ta!

– Bine-nțăles! Tâmpitu dă bărbatu-mneiu o vinit mai dăvreme acasă!

Fotbal

Rezultat la egalitate, în ciuda atacurilor insistente ale micherechenilor

Micherechi-Șercad 2-2 (0-1). *Micherechi:* Pătca – Martin, Séllei, Tapasztó, Ruja – Kocsis, Cziczéri, Gugolya. *Știr – Pap, Bogyo. Rezerve:* Hajdú, Bíró K. *Antrenori:* Burai Sándor, Mihai Isai.

Întotdeauna confruntarea echipelor din Șercad și Micherechi a fost de cel mai mare interes. Cele mai multe întâlniri s-au terminat la egalitate sau cu victoria micherechenilor. De fapt, ambele echipe se pot mândri în ultimii ani cu performanțe bune. La ora actuală, calificarea celor două echipe este:

Micherechi: locul 12, 8-6-10-27-33-30 p.

Șercad: locul 15, 4-7-13-24-58-19 p.

Până la sfârșitul campionatului mai sunt încă 6 etape, în care micherechenii urmează să joace împotriva echipelor din Újkígyós (locul 16), Vésztő (locul 5), Békésszentandrás (locul 6), Mezőhegyes (locul 13), Orosháza (locul 4) și Gáboros (locul 9).

Din păcate, la ultimele meciuri jucate, echipa din Micherechi nu a adunat prea multe puncte, în schimb șercădanii au adunat puncte valoroase de la cele mai tari echipe ale campionatului: Micherechi-Magyar-

bánhegyes 1-1, Medgyesegyháza-Micherechi 1-0, Bătania-Micherechi 1-0, Micherechi-Gyomaendrőd 0-2, Tótkomlós-Micherechi 2-0, Micherechi-Szabadkígyós 2-0, Körösladány-Micherechi 0-1. Iată performanțele șercădenilor: Șercad-Szabadkígyós 1-1, Bătania-Șercad 1-3, Șercad-Gyomaendrőd 1-0, Körösladány-Șercad 1-1, Șercad-Újkígyós 2-2.

Deci, cunoscând aceste scoruri prealabile s-a adunat publicul în după-masa din duminică trecută. Și nu întâmplător într-un număr atât de mare – 400 de suporteri – căci lumea a fost curioasă, cum se va desfășura meciul. În primele minute, gazdele au început cu mare elan, creând câteva ocazii în fața porții adversarilor, apărată de Örkényi, care a făcut față atacurilor lui Știr și Ruja, ajutat și de fundașii din Șercad, care au apărat poarta în ultimul moment. Iar în minutul 15, după un contraatac al lui Matus, a fost deschis sco-

rul pentru oaspeți (0-1). Următoarele 46 de minute au trecut cu un joc combativ din ambele părți, cu mai multe faze în careul de 16 m, cu atacuri variate, dar fără nici un rezultat. În fine, în minutul 61 gazdele au lansat un atac de la extrema dreaptă: Știr i-a pasat lui Pap, care de la 8 m a șutat balonul în poartă. La acest moment au reînviat speranțele gazdelor, dar numai pentru scurt timp, căci după alte 9 minute, Szegedi a șutat iarăși mingea în poarta apărată de Pătca. Deci, micherechenii puteau lua totul de la început, luptând din răputeri pentru egalare. În minutul 77, Burai a primit o pasă bună de la Gugolya, marcând de la marginea careului de 6 m cel de-al doilea gol pentru gazde. Ultimul sfert de oră a trecut încet, încărcat de momente pline de încordare, dar atacanții micherecheni nu au fost capabili să marcheze golul victoriei, deci meciul s-a încheiat la egalitate.

Burai Sándor (Micherechi): Nu ne-am putut folosi de ocaziile create în fața porții adversarilor, în acest fel am oferit acestora un avantaj de o repriză. În aceste circumstanțe pot zice că rezultatul este real.

MIC

Următoarele meciuri

17 mai (sâmbătă)

Újkígyós-Micherechi 17.00
Bătania-Medgyesegyháza 17.00
Pocei-Săcal 17.00

18 mai (duminică)

Giula-Nyírbátor 17.00
Leta Mare-Hajdúdorog 17.00
Aletea-Csorvás 17.00
Leucușhaz-Chitighaz 17.00

Săcal: zi liberă

Mircea Sandu
a rămas președintele FRF

Mircea Sandu a fost reconfirmat luni, la 5 mai, în funcția de președinte al Federației Române de Fotbal de către membrii Adunării Generale, cu 185 de voturi pentru, 17 contra. Din cele 206 de buletine, 3 au fost anulate, iar altul a fost o abținere.

De remarcat faptul că Mircea Sandu a solicitat acest „vot de încredere” din partea membrilor Adunării Generale, după contestările formulate în ultimul timp la adresa sa. Câțiva dintre membri, printre care și Dumitru Costin, președintele echipei Internațional Pitești – Divi-

zia B (și președinte al Blocului Național Sindical), au încercat să se opună acestei inițiative, pe motiv că nu ar fi fost pe ordinea de zi, dar Mircea Sandu a spus că poate fi introdusă la punctul „măsuri pentru îmbunătățirea fotbalului românesc”. În sprijinul propunerii președintelui FRF a intervenit Dumitru Dragomir, vicepreședinte al FRF, care a spus că „Mircea Sandu a încercat să facă un lucru corect, solicitând membrilor Adunării Generale să-și manifeste susținerea față de președintele FRF”.

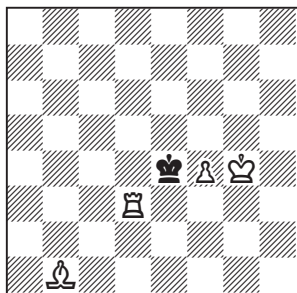
ROMPRES

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionatul NB II. Mátészalka-Giula	3-2
Campionatul NB III. Mád-Leta Mare	2-1
Campionatul județean, Bichiș, div. I. Magyarbánhegyes-Bătania	1-1
Micherechi-Șercad	2-2
Campionatul județean, Bichiș, div. II. Csanádapáca-Aletea	1-1
Campionatul județean, Bichiș, div. III. Pusztaföldvár-Leucușhaz	0-0
Chitighaz-Dombegyháza	2-5
Campionatul județean, Bihor, div. III. Săcal-Pocei	1-2
Jaca-Földes	1-5

ȘAH

Siklósi Pál

Mat în două mutări – ah –
(Rezolvare: Rg3)

Formula-1

Așteptări și îndoieli
înainte de cursa de pe Spielberg

În sezonul acesta se va organiza cea de-a 26-a cursă de pe pista din Austria. Aici competiția s-a desfășurat pentru prima dată în 1964, cupa fiind câștigată cu un Ferrari, de italianul *Lorenzo Bandini*. Se prea poate că după cursa din duminică viitoare, șirul competițiilor de F1 de pe Spielberg se va întrerupe, căci atotputernicul *Bernie Ecclestone* ar vrea să deschidă mai mult porțile spre țările din Asia. De fapt, după prima competiție, pe pista din Austria au mai fost întreruperi. După deschiderea din 1964 a urmat o pauză de 6 ani, iar a doua pauză a fost între anii 1987-97.

Marele favorit la pistei din Austria fusese *Mika Häkkinen*, câștigător al competiției în anul 1998 și 2000. Marele pilot austriac *Niki Lauda* câștigase numai o singură dată competiția pe teren propriu, în 1984, dar pe pista Österreichring. Dar pentru iubitorii de F1 mai trebuie remarcat că și competiția din anul trecut a

fost memorabilă, când în ultimele clipe ale întrecerii, din boxa Ferrari *R. Barrichello* a primit ordinul să se tragă la o parte, lăsând cale liberă lui *Schumacher*, leaderul numărul unu al echipajului Ferrari, ca acesta să câștige competiția, deși pentru Ferrari, din punct de vedere al punctajului, această retragere a lui Barrichello nu avusese nici un sens. În orice caz, această fază a știrbit renumele firmei Ferrari și a pus la îndoială integritatea sportivă a competiției F1.

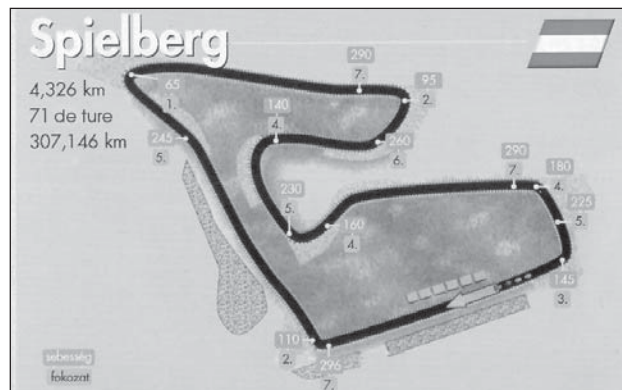
Acum, înainte de noua competiție din Austria se ridică totuși câteva întrebări.

Oare până când mai ține seria de ghinion a lui Coulthard, Montoya și R. Schumacher?

Care ferrarist se va califica pe un loc mai bun?

Ce viitor va avea competiția de pe Spielberg?

Cum va evolua concursul F1 în condițiile noilor regulamente de întrecere? **I. Cozma**

Helmuth Duckadam
nu va înmâna Cupa UEFA

Fostul portar *Helmuth Duckadam* a declarat că nu el va fi cel care va înmâna trofeul echipei câștigătoare a Cupei UEFA, a cărei finală între formațiile FC Porto și Celtic Glasgow va avea loc la Sevilla, pe 21 mai, – scrie numărul de luni al cotidianului bucareștean *România Liberă*.

„Nu sunt adevărate informațiile conform cărora eu voi decerna Cupa UEFA pe 21 mai. Probabil Cupa va fi înmănată de președintele UEFA, Lennart Johansson”, a spus Duckadam, care a participat, în perioada 28-30 aprilie, la Sevilla, la ceremonia în cadrul căreia Cupa UEFA a fost înmănată primăriei din Sevilla de gruparea olandeză Feyenoord Rotterdam, ul-

tima câștigătoare a competiției.

Duckadam a precizat că a primit din partea UEFA un tablou în care el este reprezentat ținând Cupa Campionilor, câștigată de Steaua în 1986, alături de *Michel Platini*, care ține Cupa UEFA, și alți doi jucători, care au Cupa Cupelor.

Referitor la participarea echipelor din România în cupele europene, Duckadam a declarat: „Indiferent cine câștigă titlul, pe plan internațional vom fi iar dezamăgiți”. Fostul portar consideră că valoarea Diviziei A este scăzută și crede că soarta titlului se va decide în mare măsură în etapa a XXV-a, care se va repeta la sfârșitul acestei săptămâni.

„Ca să învingi necazurile vieții îți trebuie putere, voință, înțelepciune și credință”

Serbarea florilor și a emoțiilor la Liceul „Bălcescu”

După patru ani de studii, muncă și distracție, sâmbătă, la 10 mai, cea de-a 50-a promoție a Liceului Românesc „Nicolae Bălcescu” din Giula și-a luat rămas bun de la școală, colegi și profesori. Promoția 1999–2003 cuprinde două clase, 12/A și 12/B, iar elevii au fost îndrumați în această perioadă de diriginții *Eva Moldovan Szentléleki* și *Nicolae Luțai*. Serbarea a început cu

tradiționalul alai al absolvenților prin toate clasele de liceu, apoi urmând depunerea unor jerbe la bustul Bălcescu din fața școlii.

După imnul unguresc și cel românesc, dr. *Maria Gurzău Czeglédi*, directoarea liceului a deschis serbarea de rămas bun, adresând celor întruniți cuvinte calde și pline de sentimente tulburătoare.

– Acum, la sărbătoarea

florilor și lacrimilor, fiind copleșită de frumusețea fragedei voastre tinereți și auzind cântecul de rămas bun, mă simt scufundată în adânci sentimente și caut cuvintele potrivite pentru mesajul pe care vi-l tălmăcesc cu suflet curat. Mă simt impresionată de mulțimea adunată, de parfumul florilor de primăvară, de privirile tulburate de lacrimile bucuriei și ale despărțirii. Câtă frumusețe, câtă tinerețe și iubire! Voi, cei 46 de absolvenți ați împlinit 18 ani, ați fost copii încântați de floricelele câmpului, de păsările văzduhului. Ați fost mângâiați mereu de brațele părinților și ale bunicii voștri. Să fii copil înseamnă să trăiești o viață fericită și senină, pură și sinceră. Când ești copil, totul ți se pare ca un basm miraculos. Iar ajungând în pragul maturității, se împlinește povestea fermecată și te ajunge viața cu litere mari, cu bucuriile și necazurile aduse. Și voi, dragii mei, intrați în corabia vieții, care se va afla și în mijlocul unor furtuni. Ca să te confrunți cu toate problemele și să învingi asupra necazurilor vieții îți trebuie putere, voință, înțelepciune și credință. Iar toate acestea sunt daruri divine. În prezența celor ce vă iubesc, Îl rog pe Tatăl Ceresc să vă ajute la împlinirea viselor, precum și în cele mai grele clipe ale vieții. Fie viața voastră plină de succese și de bucurii, de răbdare și de toleranță față de semenii voștri. Fiți o carte deschisă, purtătoare de mari întrebări și răspunsuri ale existenței umane, o carte curată de vraja logოსului, de

puterea binelui și a deșteptăciunii.

La capitolul autocunoașterii, nu vă uitați nici de înaintașii noștri, de rădăcinile care vă pot da putere în lumea înstrăinării, de limba și de graiul mamei cu care înaintașii au supraviețuit secole de-a lungul. Dumnezeu să fie cu voi. Adio, dragii mei, cu bine!

După salutul emoționant al doamnei directoare, *Prea Sfințitul Episcop Sofronie*, conducătorul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria s-a adresat tinerilor, la fel, cu câteva gânduri alese, dorindu-le ca Dumnezeu să le binecuvânteze viața, să fie lumină și bucurie pentru părinții și pentru familiile lor, dar să poarte în sufletele lor și dascălii din liceu. Întăistătorul Bisericii a mai adăugat că dacă știu să facă cu frumusețe, cu înțelepciune și cu bunătate ceea ce vor avea de împlinit, vor avea mari satisfacții.

În continuare a urmat predarea traistelor, în cadrul căreia colegii din clasele 11 și-au luat rămas bun de la absolvenți cu câte-o traistă, un trandafir roșu, cu zâmbete călduroase și ochi împăienjeniți.

Impresionați de această atmosferă au adresat cuvin-

despre dragoste, credință și statornicie.

Ca o încheiere a festivității au fost predate diplomele de merit celor mai buni absolvenți. În anul acesta „Placheta Bălcescu” a fost conferită elevelor *Ildikó Pilan* și *Nicoleta Ruja*; premiul fondat de doamna profesoară *Iuliana Jurău Rad* pentru elevii mai buni la conduită l-au primit elevele *Jolán Dihel* și *Monica Rocsin*; premiul instituit de profesoara *Ana Crișan* pentru cel mai bun matematician i-a revenit elevei *Erica Cora*. În afară de acești premiați au fost evidențiați pentru succesele și activitatea lor deosebită participanții la olimpiada pe țară din limba și literatura română, *Susana Navratil*, *Nicoleta Ruja*, *Erica Cora*, *Monica Rocsin*, *Marta Cioca*, *Roland Ruja*, iar *Ildikó Pilan* pentru locul II obținut la olimpiada pe țară din limba italiană. *Susana Navratil*, *Jolán Dihel*, *Nicoleta Ruja*, *Erica Cora*, *Agneta Veres* au fost premiate pentru obținerea locului III la concursul despre Uniunea Europeană din Bichiș. Alături de succesele acestor tineri, au mai fost amintiți absolvenții care

tele lor de „drum bun” și diriginții *Eva Moldovan Szentléleki* și *Nicolae Luțai*, care au evocat momente din anii petrecuți împreună și au urat mult succes și bucurii în viață fiecărui tânăr în parte.

Continuând șirul momentelor lirice, a urmat programul literar al absolvenților. Acompaniede melodii domoale, elevii au recitat poezii ocazionale care mai de care sentimentale, încărcate de adevăruri eterne despre om, lume, viață,

au primit lauda întregului corp profesoral, lauda diriginților. Dar s-au bucurat de recunoaștere și *Beata Berényi*, *Susana Navratil*, *Ildikó Pilan*, *Marta Cioca* și *Teodor Pui* din partea Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, pentru activitatea din Corul „Pro Musica”. Șirul laudelor a fost foarte lung, subliniind și succesul în activitățile culturale și sportive ale tinerilor.

Rita Păcaș
Foto: Aurel Papp

FOAIA
românească
16 MAI 2003
www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Rita Păcaș. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2003: 3 luni 780 forinți; 6 luni 1560 forinți; 1 an 3120 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămânalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.